

0
/

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

Ремонт
КВ 30

26

РУСАЛКА
ДНѢТРОВАЯ.

Въ Сибирскомъ Императорскомъ
Музее въ Одессѣ
Львовъ Ruthenische Volks-Lieder.
1859.г. *Л. О. Головацкий*

У ВУДИМЪ

Письмом Корол. Всеучилища Пештанского.

1837.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

РУСАКА
ДНІ ВСТРОВА

Ne z mutného oka, z ruky pilné naděje
kwitne. —

Kollar.

30
—
16

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУСМ. І.І. МЕЧНИКОВА

ПЕРЕД СЛІВЄ.

Судило нам ся послѣдним бути. Бо-
коли другі Славяне вершка ся доха-
плюют, и естли не ўже то небавком
нобратают-ся с поўним, ясным сонцем;
нам на долинь в густій стденній мраць
гибѣти. Мали и ми наших пѣвцѣв и
наших учителів, али найшли тучи и
бури, тамті занѣмѣли, а народови и
словесности на доуго ся здрѣмало; од-
накож язык и хороша душа руска бу-
ла серед Славляници, як чиста слеза
дѣвоча в долони серафима. —

Зволила добра доля появити-ся и
у нас зберкам народних наших пѣсень,
и иншим хоросим и цѣловажним

дѣлам *); є то нам як заранє по доўгих тмавих ночох, як радость на лицѣ нещасного, коли лутша надѣя перемчит скрізь серце его; сут то здорові поўно-сильні рістки, о которых нам цѣлою душею дбати, огрѣвати, плекати и зрощати док під крилом часу и добрих владнувателѣв хорошою и крѣпкою засіяют величею.

Не журися Русалочко з над Днѣстра, що єсь не прибрана, в нарядѣ який від природи и простодушного и добросердного народа твоего приймала-сь, — стаєшь перед твоїми сестрицями. Они добрі, видадятьти, приймутя и прикрасят

*) Епeида на малороссійскій языкъ переложенная М. Котляревским; тричи виданая 1798, 1808 и 1809, в С. Петербургѣ.

Князя Цертелева: Опыт собранія старинныхъ малороссійскихъ пѣсен. С. П. 1819.

Малороссійскія пѣсни, изданныя Михаиломъ Максимовичем. Москва 1827. тойже издау:

Украинскія народныя пѣсни. Моск. 1831.

Запорожска старина. Харьков 1833—1834. IV. части. —

Малороссійскія повѣсти изд. Основяченкомъ в Моск. 1834.

Сказати нам даю о правописи сей книжочки. Хотемо зачинати, проте знати нам конче, яке теперѣшному языкови истинное лице; за-для-того держалисмо-ся правила: „пищи як чуєшь, а читай як видишь.“ Из сего огляда приймилисмо сербское *и* (вицу *wydzu*) и волоскосє *у* (*ау, ав Erazm. Rotterd., ац, ех; єв: спѣвау, spiwaw; душеу duseu*) а є завсѣда в силѣ *je* або *ie* у по-требномъ (*мое, moje* земле, *zemle*, за-городе, *zahorode, zahorodie*.) —

Поклони-ся Русалко наша низко Всечестному Сподареви Николѣ Берещинскому, що тебе звелѣу ронивися, и в сѣм що ты пристробли пѣснями на-вѣвляеши (Wawelwe — (1831) илишишмаєши) *Olaska Piesni i iktakie inki Galiczkigo (y Jankow 1833)*

Малороссійскія пословицы: — Харьков 1838.

Приказки малороссійскія изд. Гребеніемъ С. Петерб.

Войцеховича малороссійскій словарь помѣщен-ный в трудах моск. общества любителей Рос-сійской словесности Ча. III. 1818. — — В из-вѣстіях рос. Акад. в книжцѣ 7. читаем що Академієу куплений словарь „Малорос-сійскій поручен от Академіи Гос-подину члену оной Николаю Ива-новичу Гиѣдичу, и при нем двум любителям словесности „знающим

родними и Стариною; именно: Трудолюбивому Мирославоу Илькевичоу, — потом Православоу Каўкови, Ивану Бѣльнскому, Маркеллу Кульчицкому, Мѣнчакевичу — и иным; — чѣстѣмъ най буде и слава, а в руских дѣтехъ най усерднѣйша подяка! — —

малороссійское нарѣчїе и согласившимся из усердїя къ общей молѣ содѣйствовать в семъ предпрїемлемомъ трудѣ а именно Господнику Капнисту и Князю Цертелеву.“

Пѣютъ такожъ хорошо рускимъ языкомъ Ч. Гуляка Артемовскій, Тома Падурра, — и инши. Про маленько мѣстця лише набилиняемъ о Грамматикахъ Павловского (Моск. 1818.) Лучкая (Slavo-Ruthena в Будимѣ 1830.) Левѣцкого (в Перемишляхъ 1834) — одѣлахъ (Wasława z Oleska Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego у Львовѣ 1833) и Лозѣвского: Ruskoje wesile (в Перемишляхъ 1835.) — —

ПѢСНѢ НАРОДНІ.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

Рјсно народнј гсаи негпewnѣгсј заклад оswѣты,
жиwel wzdełanosti, podpora narodnosti, štiti
a ozdoba řeči.

«Kollár w ohlašenj Zpiewanek.

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. П. МЕЧНИКОВА

ПЕРЕДГОВОР.

К народним руским пјсням.

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

и пквевзоп
и пквевзоп
и пквевзоп

повязали, и огорнена густими и великими рѣками, що як сестрицѣ почѣпляли-ся за руки. —

Гори як велити, рѣки як сяни *), Славянищина вколо Вѣлим-богом стерегли сѣдий передвѣк, злучали Русинів и серед нападів вражих були засѣком народа, не-чѣм їх так часто впѣснох поминают и величают. — Святая Русь була селом райских птиць и дивів; ясні небеса одѣвали ю чистою опанчею, мір віддихаў любовію — Рускій и на рід буў великим и величаним, порозумѣў обняў природу, чтиў и до серця ю пригортаў, и буў мири гаразд и любовь взаѣмна. — Сюда належат небиличні и обрядні пѣсиѣ. — Хрест на землю Руску невнесено напрасно, и хочь мѣсто храмів звелися торонкіѣ церкви, священники спѣвали службу божую бесѣдою власною народа, не горобѣлися, не ставилися панами, лише перед сотнями лѣт, як ще й днеська жили з мірянами мов отец з дѣтьми, були ѣм другами; подѣляли смуток и радість під

*) Сян, полоз, смок — draco. — Примѣръ: Mater verborum, словарь староческій, из X. столѣтя; издан у Прагѣ; — и Rukopis kraljedvorskú в судѣ Любушиним. — Се слово придержало-сь у нас доси у назвѣ рѣки під Перемишлем пливучой; бо дуже викрутом (вужем) иде.

їх низкими стрѣхами. Не було, хтоби забераў давнїѣ поведѣнки, и затираў з молоком виссані чувства; проповѣдачи витебляючи богацтво, не перли чужоѣ души в нарид. Руский нарид правое свѣтловнїу в сердца колокучі, а окрашаючи его поверхное лице влюбленими красотами, не запорчаў его внутренноѣ чистоти цѣло.

Свѣтлїи вьськими барвами буйно, буйно процвиваў. Доокола різні рукодѣла ставали, перемишль зростаў широко и вступляў на вершок все зарїмно обнявши; бариство великое повязало Руский нарид межи собою и с чужими поколѣнями далеко и широко, нечѣм и Русь вся напоўнена була имѣнями безчисленними и неперебраними статками. А коли Руський нарид під верховодом Великого Князя в одно тѣло ізрѣо, гостинцѣ в ширь и вздоуж покопано, и правду з простих сердець и давних поведѣнків установлено, а Руска земля честь и славу мала. В той час на ловах Бояни шукали по десять соколов на стадо лебедей, а з уст виливали почесну славу витязѣв хоробрих и уми пообстрували мужеством, а умцѣ черкали золотими буквами пѣсиѣ и чуднїѣ казки; зо сотних церквїв Києва блищали золотїѣ хрести по над облаки, а по майданах воуновали-сь тьми хоробрих молодцѣв; Князь сидачи в золо-

тих стільцях вельді отрубляти походи да-
декі, а зелізниї полки носадими орали
море руское *) — нечѣмъ въ обрядо-
вихъ пѣсняхъ такъ много згадокъ о кня-
зяхъ, книжникахъ, о боярахъ, о едама ш-
кахъ, о ковальчикахъ, що золоту ску-
ютъ, и о цнчихъ ремісничкахъ, которыхъ у ве-
ликой почете мали.

Лицъ скоро стали сварніѣ князѣ в ра-
моді ковати и Русь дробила-ся и падала
а тѣми торонкіѣ дивихъ ордъ набѣгали кро-
вавимъ путями, и красні царини рускіѣ
кнѣзьскими орали конитами, а райскіѣ птицѣ
сполошені улетѣли даискомъ — тай гараздиз
ними.

А коли Татары сѣрими воуками на зе-
ми рускіѣ загіздили-ся, зійшла на ню
недоля Густіѣ осади прущами вустелили,
а рѣки кривою ударили. Недосѣенного,
невыполненого міру бѣдні послѣдки, ти-
шчяни курища давнихъ городів вутѣкали в
гори, и засѣкали-ся ув пещеряхъ, яки були в
поуній, неугодѣ, безъ пристановища, прину-
дєні з воуками сѣдати-ся о поживу и в бу-
ранів варити страву. — Тутъ розродивши-
ся естунали знова на дощину, а естунали
не новую недолю, а бо були лукавіѣ існо-
любѣ, я которіѣ приставили до ворогів, а чу-
*) Такъ давнѣ вѣдато-ся море черное. Нестор.

женѣли, а здвични-ся з ними жовали чѣ-
ни своѣмъ братямъ. — Ночами отогували
небеса луни горячихъ сєл, а вѣтри заносили
зойк стинаного и полоненого міру, а коли
зоря розсвѣчала день бѣлий гошили тайдуки
міран пшусоннихъ, на лань понужателѣвъ — із
народа побратимого, томили гірш Татар, крѣ-
вавий цѣт обливаў буйний полон, а глумлєнихъ
тяглими роботами дротяними пагайками на-
перано. Тим дѣломъ Руси и в навалѣ — горе-
сти спиву-ся и в журбѣ стаў думати надъ
своєю подолею ужасною; но таящоразъ ся пе-
репоунила, потери учинчались, непевність
була в имѣньохъ гірко придбанихъ, пещоби
и у власнимъ житю и стільки любимомъ ро-
дини, жінокъ, дочокъ та синів, на которыхъ
люті остроємі нападали яструби.

— Такъ много ужєсноѣ подолѣ від-и — на
протѣв буйні привиди руской души, и крас-
на природа, зелені погари, цвитуцѣ царини
гноєні кистьома дѣв, шиви золотоколоті,
поуїні божого дару — а знова горблячѣ-ся
могили на ріднихъ батькахъ, та братвохъ,
тямка минулоѣ чєсти, гаразду, и велико-
сти Руси, — кончє надѣляли руский парід,
вязали до любові отчини и поперли го в вир-
житя, поуного дѣланія, и дикой бородѣби
с падею, и овин стєраючий-ся, тягло дер-
ся с крѣвавимъ грудьми, та иськаў при-
вервнїя перѣшнихъ щастливихъ веремєнь.

Так нарід руский прославляю-ся, гя
раздуваю, бѣдию-ся, борою-ся, розбиваю ту-
гу и надѣваю-ся, — таким конче и гадкам
его и пѣсням бути. —

В думках розцвиває лицарскими дѣла-
ми буйність, звязана з перепоуненым вну-
трем призраком; они сут найчеснѣйшим
образом борючих-ся и загибаючих стратен-
цѣв. Из Запорожя лицарских дѣл гомін за-
шибаю-ся високими курганамы по всей Руси,
а з Бескидів и всяких сторон розбѣгали-ся
мстиві молодцѣ за печальную неволю міран.
Чистий воздух и краси окресности творили
мір гарний и шпаркий, ум одѣвали буй-
ними гадками, насадили в сердца сильнѣ
чувства и розцвилѣ призраки, а Русин всьо
що видѣю, що терпѣю и що дѣлаю виливаю
словами, а виливаю з поуноѣ души; — а
в яким уклаю-ся состояню в закорѣнках
свого викопованя-ся з під намету горести
и насилія, так строю и свій голос и своѣ
спѣванки, и роздѣляю їх як зажегчене
свѣтло, в різнобарвих цвѣтах горющее; и
се здвигло его ще вище. — Мужацькі і
думи суть по найбільшій части билічними,
и воуноют буйною тай дикою силою. Муж
закликаний падею, славою, або справою на-
рода, лишає родину що го любила, випле-
кала, вилѣляла солодкими словами, ѣде на
кръвавий пир, сестри му коня виводят,

ѣдедце виносят, а родина цѣла виводит го
слезними очами и журними чадками, бла-
гословлячи го, на широкі степи. — Мам-
ка розговорюе-ся с конем, випитуе-ся птиць,
в сердце в копуют-ся тоски печальнѣ, чоло
розоруе жаль, а попертого в вир недолѣ
дожмі дрібні полочут, густі терни росчѣсу-
ют, а буйні вѣтри осушуют. — Зійшла
блѣдая зоря; молодцѣ на ворон коньох по-
летѣли на чорний шлях, и навязали не одну
сотню Татар — и тогда буйна радість роз-
лягла-ся пѣснею по степах. Або огорненіѣ
тьмами Татар, з ростолоченими чашками
в крѣви постелили собѣ перестільницю.
Ворон кінь вѣрненький вбию-ся по колѣна
в землю, припаю до ніжочок свого пана, а
сизий жиродний орел осѣю на лоб, насту-
паю на кучерѣ и випиваю очи. Смерть на
побійцѣ була у него жениханьом, лише жур-
ба родини сумуе го, тѣшит ю медівними
словами, пращає стару нееньку, що-ся над
ним роспукає. — Гетьман пращає військо,
товаришів и отечину. —

А коли вечером мѣсяць блѣдий серед
звѣзд меркотючих мрѣе, дѣд сивобородий
с кобзою сѣю при могилѣ, глянуу по ко-
стьох, що ся mezi травом бѣлѣют, заду-
маю и заспѣваю сумную думку; або при
ватрѣ обступлений молодцями прославляю
досадними словами и сильнѣшчим пѣж на

могили голосом минули лѣта и минулих витязѣв.

Думки (пѣснѣ жіноцькі) провѣвають буйною гарністю, и зажегненими чувствами, повязаними з журбою и тугою. Дѣвочѣ чувства стелят-ся в них крещачим барвѣнком, крутая рутка узелення терновѣ вѣнцѣ страсти, дивнай бородабѣ з невідмѣним присудом проколює-ся з них. — Обманна Козаків, лихая падь що милого забрала, злидницю го побили, або смерть що го загорнула, розсерцує дѣвицю, що ся цѣлюю душею влюбила, обгортає роспукою, серце зайшлоє крѣвлює нѣе, сама розбиває-ся о камѣнь, під землю западає, під воду йде. Обманена ли зрадливим Козаком (ледѣнем, молодцем) заметує го жаркими клятвами, або неудаючи-ся в тугу и роспуку, надѣє-ся прикликати го назад, скаче в городец, копає зѣля, що під бѣлим каменем росте, чарує мойодця, котрий наглум прилѣтає, и стає-ся добродушною посмѣшкою милоѣ, што ся его наворотом радує.

Козак вѣрний пускає-ся на війну ити, мила відпустивши его, хочачи и нехочачи, лишає-ся з журними гадками, тужна пѣсонька розлягає-ся сумними ярами — лишена виступає на високу могилу смотрити, чей милий не ѣде, висилає сиві соколи, та чорні ворони по вѣсти, котрі або вертают и тѣшат,

або мѣсто них сивенька зазуля сумно закує погибель милого. Тогди она попала-ся богатому лютому нелюбови, або якому пройдисвѣту, тогда з усихаючих грудей тоскли викопуют-ся вздохи, душа в горованю лѣтає по за гори и снит в піўявно о миленьким, згадка и туга сумною пѣснею о погиблим сплває. — Другий дочуўши-ся на чужинѣ, що мила присилувана вѣнчати-ся з инчим, найчастѣйше з богачем, невертає-ся у свѣйню, розбиває тугу степами по за Днѣпр, або присѣвши у могили загомонит думку о щастю що сплило, а пѣсня, що нею молодец тужит по своѣй небозѣ, не відличає-ся від думки, що ю мила сплває у тузѣ по милим*). — Любовні пѣснѣ, де нема провини туги провѣвають гарною любостію, веселою буйностію, нетямливим веселієм, и сут поскочні до танка. —

До жіноцьких пѣсень причѣсляются всѣ обрядовѣ. В сих не той смуток и горость що в думках. Пѣвцѣ ними за-

*) Межи думками, що розжареними страстьми промовляють, а думами дѣянєм и борбою жегущим, не лѣза загородити между. Они дивним способом хаплут и обнимают-ся без розлуки (не включаючи тут чисто биличних) найчастѣйше розговоруют-ся дѣвица з ледѣньом, син з матерею и пр. а кождоє своєю душею. —

бувають зелізне жите и проливають-ся поу ними чувствами. Там видит-ся инчий свѣт; на чудних крилах летит гадка в передвѣк, любая слобідна нетямка огортає душу, в них являє-ся Русии истинним Славляном, не любуючим собѣ в борбѣ, лишє в тихеньким домашним гараздѣ. На всякое веремне года суть обряди, суть пѣснѣ: воскреслая весна, настаючє лѣто, обжинки; конець всѣм роботам и инчі, — скликують молодих и старих всього села в по святні мѣстця, нинѣ коло церкви, на оболоню, також у гай, кладут огнѣ; молодцѣ грають своѣм способом, а дѣвицѣ йдут танком и спѣвають пѣснѣ безконечні, бо и танок безконечний. Лиш танок обрядовий, и голос до пѣсень обрядових нестроѣт-ся так, як танок и голос коріємний. В буйній радости россиає руса красавиця ясні бинди як дугу по небесах, тає чувствами, що ся мѣсячним мрѣньом в гарній бесѣдливости з єѣ медових проливають усточок; а чим душа воўноєсь, то и на лици и в танку и во всяким пометѣ тѣла являє-ся; так на примѣр в Гаѣвцѣ: „Ой Данчику Бѣлоданчику“ стояча серед круга подружочків дѣвиця, що проспѣвають тое дѣє — росчѣсує косу руками, поглацує брови, злегоцька підскакує, и виберає одну з круга на свое мѣстце в середину:

Пѣснѣ обрядові лишились чєсним євѣтим вѣном дѣдів передхристових; склад ѣх не теперѣшний, имена нечувані и незнакомі. В них встрѣчаєм много згадок о богах Славляньєских, о раю, райских птицях, райским деревѣ о гаях — Самі имена: Ладканя, Купайла, Коляда (Колядки зовут також громадскими пѣснями) Гагілки, (гаѣвки, веснівки) Русалки (троѣцкіє пѣснѣ), Щєдрівки свѣдчат тому. — Пѣснѣ тоті сут золотим поєлѣдком счаснѣйших веремєнь, коли ще сама лишє природа промовляла до рускоѣ души, а він ю сильно нагортаў у своѣ нѣдра. Тогда дух вививаў-ся під небеса, під сонце, мѣсяць и зори, и братаў-ся з ними, прикликаў ѣх на землю, прикраснў ними обряди Лади, и вплѣў ѣх до ладканя, — або злинувши бистрим соколом, лѣтаў поза грающє-є море, набираў золота на крила золотити княгиню, и приносиў кудерне деревце, що ся в рай похилило и сильнєнько зацвило долею будучою; квѣтка тая сияла у коровайови як мѣсяць ясным, затикаим звѣздами — все тое являє домашѣ гаразд будущий. — У ладканьох проколює-ся також туга, лиш не такого зарубу як в думках. Жаль за родиною, за зѣльнич-

ком, за вѣнцем дѣвочим, лякаючи-ся лихого свекра, тулит надѣя счастья маючого настати за любимим. Из сего огляду перedom иду́т сиротиньскіѣ пѣснѣ.

Перед сотнями лѣтъ князѣ, княгинѣ, королѣ, бояри увеличали рускую землю; паволоки едамашки, шоукові свити, золотокующчіѣ ковальчики и инчі ремѣснички, которі народови многочисеними були, носвѣдчали о непослѣднїи славѣ дѣдів наших; — памятник тому великий стоѣт доси, и перестоѣт нас и наші дѣти у пѣсньох обрядових.

(Виймено из ширшой росправи Далибора Вагилевича.)

I. ДУМИ И ДУМКИ.

Co się stało!

Gdzie to naszych dum połowa?

Zaporozskich dziś tak mało!

A miłośna ta lubowa:

O trzech zorzach, trzech krynicach,

Siedmiu wodzach, studziewicach,

Rzekłbyś: że te dumy z laty

Przenuciwszy błogie chwile,

Przenuciwszy smutne straty

Z ludźmi głuchną gdzieś w mogile!

Bohdan Zaleski.

1.

Ой поѣхаў Романонько

До Сучави на ярмарок,

Там состротиў его Турок:

Ой Романе, Романоньку,

Чи маеш ти родиноньку? —

Ой маю я родиноньку

Одну сестру Оленоньку, —

Ой Романе, Романочку,

Продай сестру Оленочку,
 За коники вороніѣ,
 Та за сѣдла золотіѣ,
 За вуздла шоўковіѣ
 И за станлѣ золотіѣ —
 Дам ти коня вороного,
 На другого срѣбла много. —
 Прийшоу Ромац до домочку
 Склониу на стіл головочку,
 Тай гадає си думочку:
 Чи продати Оленочку?...
 Встау, зірвау-ся, цішоу з шумом,
 Тілько вихорь за ним свиснуу,
 Дошц удариу з ясним громом —
 Роман з очий на вѣк згинуу! —
 Сестра бѣдна ся дивує,
 Певна глядит конца тому,
 Серце їй ся крає з жалю,
 Що Романа не ма дома.
 Їде Ромац до домоньку,
 Спустиу на діл головоньку —
 Вийшла сестра Оленочка,
 Питає-ся вона его:
 Ой братчику, Романчику,
 Де ти того коня узяу? —
 Мивѣ Турчин подаровау,
 Дау ми коня вороного,
 Дау другого злата много —
 Ой сестричко, Оленочко,
 Та свѣтлоньки повимѣтай,

И в покою позакачай! —
 Ой братчику, Романчику,
 Таце завтра не недѣля —
 Ой сестричко, Оленочко,
 Помий двори мостовіѣ,
 Застель столи кидровіѣ,
 Помий и миски срібніѣ,
 И лижечки золотіѣ! —
 Ой братчику, Романчику,
 Таце завтра не рідво, —
 Ой сестричко, Оленочко,
 И свѣтлоньки повимацай,
 Вікна красно повитирай! —
 Ой братчику, Романчику,
 Таце завтра не великдень. —
 Ой сестричко, Оленочко,
 Русу косу собѣ измий,
 Тай красно собѣ заплети,
 Гостей завтра сподѣвай-ся. —
 Ах, погляне вона в поле —
 Ой братчику, Романчику,
 Що то в поли за димове?
 Чи то вірли крилма бют-ся,
 Чи овчарѣ з турми гонят?
 Так сестричко, Оленочко,
 Вірли крилма землю збили,
 Порохами скопотили. —
 Ой Романе, Романоньку,
 Що то в поли за димове?
 Чи то вірли крилма бют-ся,

Чи овчарѣ з турми гонят?
 Ой сестричко, Оленочко,
 Скажу тобѣ правду щирю.
 Тото в поли не димове;
 Нѣ то вірли крилма бють-ся
 Нѣ овчарѣ з турми гонят;
 Лиш то Турки и Татари,
 А всѣ твоѣ сут бояри. —
 А Олена, як то вчула
 На слугу вѣрну крикнула;
 Ой кухарко, кухарочко,
 Дай ми ножа остренького,
 До завоя тоненького.
 Тонкий завій укроѣла,
 Ніж у серце си встромила.
 Ой надбѣг брат Романонько:
 Ой сестричко Оленочко,
 Що-ж ти собѣ зробила!
 На що-ж ти ся тай пробила?
 Вона ему відповѣла:
 Лучше тутки погигати,
 Ниж з Турками пробувати. —
 Приѣждает Турків много
 До Романа на подвіре:
 Отвори нам Романоньку,
 Їдем до тя у гостину;
 Чи дасиш нам Романоньку,
 Твою сестру Оленоньку? —
 Ой невийшов Романонько,
 Вийшла тилько кухаронька:

Ой де той ваш Романонько?
 Питают-ся Турки єѣ. —
 Ой поѣхаў Романонько,
 Тай до лѣса по дрѣвонька. —
 А деж тота его сестра,
 Его сестра Оленочка?
 Днесь завій собѣ кроѣла
 Ніж у серце си ўстромила. —
 Вбѣгли Турки до свѣтлоньки
 Видят тѣло Оленоньки.
 Взяли Турки Оленочку
 Витягнули на повіре,
 Тай взяли до ней стрѣляти;
 А потім в штуки рубати,
 Що аж калинові луги
 З великоѣ дуже туги,
 Зачали-ся розлѣгати. —

2.

Чому кури не пѣете,
 Чому люде не чуєте? —
 Турки село зрабовали,
 Громадами людий гнали. —
 Ой вийду я на могилу
 Подивлю-ся у долину;
 Їдут Турки з Татарами,
 И людьми ся подѣляют. —
 Припала-ся зятю теща,

Він сам їде на кониїх,
 Тещу веде по тернинїх,
 Слїди кровця заливає,
 Чорний ворог заїтає,
 Тоту кровцю ізпиває. —
 Ой привітуй до домоньку:
 Вийди, вийди Туркиноньку,
 Привітуйем ти кухароеньку;
 Привітуйем ти невільницю,
 Від Галича робітницю. —
 А вона ї тай завела,
 Три работї загадала:
 Оченьками стадо пасти,
 Рученьками кужіль прости
 А ногами колисати. —
 Вона дитя колисала
 И дитинїх приспївала:
 Люлю, люлю Татарчатко!
 А по дочцї та внучатко!
 Водай стадо виздыхало,
 Водай кужіль попелїла,
 Водай дитя скаменїло! —
 Учуй тото вїрний слуга:
 Чи ви чули панцеонько?
 Як вам кляла кухароенька:
 Водай стадо виздыхало,
 Водай кужіль попелїла,
 Водай дитя скаменїло! —
 Вбїгла хутко Туркинонька,
 Вбїгла боса без пояса,

Та вдарила по личеньку
 Свою рїдну матїноньку. —
 Доню моя прелюбезна!
 Не тїлько-м тя годовала,
 По личеньку-м тя не била. —
 Мамко-ж моя старенькая,
 Почом жесь ми изпїзнала? —
 Як тя баба в купїль клала,
 На груди ти искра пала,
 И потому-м тя пїзнала, —
 Мати моя, мила мати!
 Скидай з себе тїї лати
 Возьми дорогїї шати
 Будеш з нами пановати. —
 Лїпшї мої їбогї лати
 Ниж дорогї твої шати. —
 Мамко-ж моя старенькая,
 Чи будеш тут пановати,
 Чи поїдеш в рїднї краї?
 Я волю бїдовати,
 Ниж с тобою пановати. —
 Слуги-ж мої тай вїрнїї,
 Пряжїт конї воронїї,
 Везїт мамку в єї краї. —

3.

Гей по під гай зелененькій
 Ходит Добуш молоденькій,

На поженьку палѣгає,
 Топірцем се підперає —
 Тай на хлопцѣ покликає:
 Ой ви хлопцѣ, ви молодцѣ,
 Та сходѣт-ся разом д купцѣ,
 Бѣгом хлопцѣ, рада бѣгом,
 Западають стежки снѣгом —
 Уставайте всѣ раненько,
 Уберайте-се борзенько,
 У постолі скіреніѣ
 И волоки шоуковіѣ;
 Щоби Кути не минути,
 До Косова повернути. —
 Ходѣт хлопцѣ тай за мною,
 Тай у гору и скалою,
 Во підемо та до Звінчи
 До Стефанової жінки.
 Ой! Добушу, ти пане паш,
 Там пригода буде на нас.
 Во куда ми лиш бували
 А ми зради невидали. —
 Тепер зрада тай над нами
 Молодими козаками. —
 Но на мене уважайте
 По двѣ кулѣ набивайте.
 Станьте хлопцѣ під ворота,
 А я піду під віконце:
 Чи спиш моє любе серце?
 Чи спиш серце, та чи чуєш,
 Чи Добуша заночуєш?

Чи спиш серце, та чи чуєш,
 Ой чи сама ти ночуєш? —
 Ой я не спю, та все чую,
 Розбійника не зночую —
 Ой я не спю но все чую
 Бо вечереньку готую. —
 Лиш нема Стефана дома
 Ще вечера не готова
 Буде вона дуже пильна
 И всѣм людям буде дивна. —
 Чи се кажеш добувати,
 Чи будеш сама отвирати?
 Не кажу се добувати,
 И не піду отвирати. —
 Пусти суко враз до хати,
 Щоб дверий не вивалити. —
 В мене дверѣ тисовіѣ,
 В мене замки сталвовіѣ —
 Не допоможут замки твої,
 Як підложу плечѣ свої. —
 Взяў се Добуш добувати,
 Взяли замки відлѣтати —
 Скоро Добуш дверѣ ўхилиў,
 Зараз Стефан в серце стрѣлиў,
 В праве плече, в саме серце,
 Добушови кровце тече. —
 Ой ти гицлю ти Звінчуку,
 То тись мя зѣў через суку;
 Треба було не гуляти.
 Суцѣ правду не казати;

Ой бо в суки тілки вѣри
 Як на бистрѣ водѣ пѣни. —
 Ще ветау Добуш, вийшоу с хати!
 Треба хлопцѣ утѣкати!
 Приближѣт-се брижче д менѣ
 Ой якже теженько менѣ!
 Ти Иване Салагірській,
 Верн мене по ледѣнськи,
 Возьмѣт мене на топори,
 Занесѣт мене в синѣ гори,
 В синѣ гори занесѣт мене,
 На бѣл камѣнь положѣт мене,
 В чорнѣй горѣ положѣте
 А сами се розійдѣте,
 Срѣбло, золото забирайте,
 А сами се розхаѣйте —
 И топірцѣ занехайте
 И крови не проливайте;
 Люцка кровце не водице,
 Проливати не годит-се!
 Ой Добушу, ти пане наш,
 Велика пригода на нас.
 Деж ми будем зимовати?
 Пішли би ми в Угерщину,
 В далекую Україну,
 Но и там зле зробили
 И там ми си пришкодили;
 Бо хстѣли Цара вбити,
 А Царицю з собою взети. —
 Віпали Ляхи, всѣх забрали,

Руки назад повезали,
 До коний поприпинали:
 Ой Добушу, ти пане наш,
 Велика пригода на нас!
 Де-ж ми будем зимовати.
 Тото лѣто лѣтовати? —
 Ой в Чернѣвцѣох на риночку,
 В тяжких дѣбах, в зелѣзочку;
 Там будете почовати,
 Там будете днѣ днѣловати,
 Там будете почовати,
 Будут птицѣ тѣло рвати. —

4.

В славнім мѣстѣ городѣ там була вдова,
 Вдова Кошовича красна, молода;
 Мала вона сина одного Ввася,
 Тай той ся син на війну наперає:
 Гей, гей мати-ж моя, рідненькая мати!
 Пусти мене с Козаками погуляти,
 Щоби отцевську славу не ўтирати!
 Мати го не пускає тай розраѣє:
 Ой, сину мій сину, сину Ввасю!
 Чи ти, мій синоньку не маєшь де бути?
 Чи ти, мій синоньку не маєшь що пити?
 Чи ти, мій синоньку не маєшь що їсти? —
 Гей, гей, мати ж моя, рідненькая мати!
 Таки піду с козаками погуляти,

Щоби отцевскую славу не ўтирати! —
 Пійшла мати до церкви Богу ся молити,
 А він зачеў отцевской зброѣ смотрити,
 Знайшовши зачеў полою видтерати,
 И чи скорѣй собѣ на герц поспѣшати. —
 Дали сусѣди мамѣ до церкви знати,
 Покинула вона тай служби слухати;
 Сама побѣгла свого сина доганяти:
 Ей сину, мій сину верни-ся до дому!
 Ой! не верну-ся я моя мила мати,
 Таки пійду с Козаками погуляти,
 Щоби отцевскую славу не ўтирати! —
 Мати ся вернула: Бодай же тя сину,
 Бодай тя сину, три недолѣ спіткало:
 Одна недоля, щоб ты пани не любили,
 Та-й до свого Куриня та-й не приймили;
 Друга недоля, би ясні мечи порубали
 Трета недоля, щоб ты кулѣ пострѣляли!
 Як приѣхаў Коновченько до обозу —
 Там з ним ся всѣ Пани зачели витати,
 Его пани дуже собѣ полюбили,
 И до Куриня свого его приймили. —
 З самим Царом сѣў сїѣдати, обѣдати. —
 Его пани непускают-а він ся наперас:
 Ой, пани моѣ, пани вельможніѣ!
 Піду я на герц с Козаками погуляти,
 Щоби отцевскую славу не ўтирати!
 Ей! Коновченьку не-йди на герц с Козаками,
 Бо як зобачиш с Турків кров, то на кони
 зімлѣш,

То на кони зімлѣш и до дому не приѣдеш. —
 Ой, таки я пійду с Козаками погуляти,
 Щоби отцевскую славу не ўтирати! —
 Ой рано, ранесенько и коника сѣдлае,
 И коника сѣдлае, и на Бога не згадае,
 И на Бога незгадае и на війну ся наперас.
 Ой виѣхаў с Козаками — и Козаки ся розсту-
 пают —

И Козаки ся розступають, и ему Віг допомагае,
 Ему Віг допомагае, а він Турків рубае. —
 Ой у вечір приѣздит він до домоньку:
 Ой чи бу ти вечереньку? Его Царь ся питае.
 Ой наш Цару, я то тепер рицирства дістаў,
 Бо я всѣм перед вѣў, жадного ся не стра-
 хаў! —
 Ой рано, ранесенько и горѣўки ся напивае,
 И ѣсти ся dopravуе, и на війну ся зберае —
 Ой, сину Коновченьку треба ся вперед вмити,
 И Богу ся помолити, вітак на війну ити. —
 Ей, наш Цару! коли я ся вчера Богу не молиў,
 И лиця-м не миў — а я тілько Турків порубаў
 Ей сину Бвасю! треба ся сину перед умити,
 И Богу ся помолити и горѣўки ся ненапи-
 вати;
 Бо ти горѣўки ся напьещь, сон головку по-
 хилит,
 И зобачут тя Турки — то вони тя пору-
 бают. —
 Ей, наш Цару! я ѣх ся не страхаю,

Най ся они мене страхают, як я вийду на
герц погуляти. —

Гей! поѣхаў на війноньку — сон головку
похилиє —

Коникови ся по гривѣ постеляє. —

Ей! взрѣли немовильне Турки, прибѣгли,
его порубали. —

Слава тобѣ Воже! що ми его дістали,
Тото він нас много людей збавиў! —

А він тогди собѣ припімнуў:

Тото мене моїй мати слова споткали,
Гей, гей милий Воже! тото я їй не слухаў! —

Та не кажѣт моїй мамѣ, щоя так марне
загинуў

Але кажѣт моїй мамѣ, що три барвѣ на
рік бере,

На веснѣ зеленую, в осени чорненькую, а
в зимѣ бѣленькую.

Ой йдуть Козаки з війни — вийшла стара
мати.

Свого сина виглядати,
Ей почела-ся питати:

Всѣ пани з війни їдуть,
Мого сина тільки коника ведуть? —

Вона тому не звѣрила —

Ой! вийшла вона на могилу,
Подивит-ся у долину,

Всѣ пани з війни їдуть,
Ей сина барву несуть. —

Вона тому не вѣрила

Ище ся запитала:

Чи далеко мій син иде? —

То він дуже ба-й заслабаў

Що він свого коня не звѣў,

Що він свою барву не иѣс? —

Ой, вийшла вона на могилу,

Подивит-ся у долину,

Всѣ пани з війни їдуть,

Ей сина голов несуть,

Та-й ей показали: —

Ой, вдова Коновчихо

Нема твого сина Ввася!

Турки его порубали,

И на смерть пострѣляли! —

5.

Гонят мамко на сторожу,

Під чорний лѣс на могилу,

Видит ми ся моя мамко,

Що вѣдаў я там загину? —

Відперай-ся мій сионьку

Що тя болит головоцька. —

Гонят мамко на сторожу,

Під чорний лѣс на могилу,

Видит ми ся моя мамко,

Що либонь я там загину? —

Відперай-ся мій сионьку

Що коника та-й не маєшь. —

Коня дали осѣдали,
 На сторожу виправили...
 Їду милу, їду другу,
 Їду нічку, одну, другу —
 Мій коничок ослабає,
 Сон головку похиляє.

Я присилиў кониченька
 Во дубонька зеленого,
 Сам приклониў головоньку
 На маленьку годиноньку —
 Ой я заснуў моя мамко!

Ой прибѣгли Татароньки,
 Аркан втяли — коня взяли,
 Дѣвцѣ бранцѣ даровали.
 Ой, устаю раесенько,
 Нема-ж мого ворон коня! —

Ой вийду я на могилу,
 Подивлю-ся у долину:
 Їдут Ляхи на три шляхи,
 А Козаки на чотири,
 Щоб їм конѣ припочили,
 А Татари на всьо поле; —
 Меже ними дѣвка бранка
 Сидит собі на конику,
 На вдовиним бо-ї синонька,

Русу косу розчесує,
 Дрібне листе пописує,
 Там у воду помегує:
 Плинь-же, плинь-же дрібне листе,
 До моего тата в гостѣ,
 Нехай тато не сумує,
 Най ми посаг не готує;
 Ой вже-ж бо я посаг мала
 Під явором зелененьким,
 Тай с Турчином молоденьким,
 Це Турчином Арабином
 Та-й з нецирим Татарином.

* * *

Ой вийду я на могилу,
 Подивлю-ся у долину:
 Долів, долів, долинами
 Їдут Турки с Татарами,
 Межи ними віз кований,
 А в тім возѣ Михай лежить
 Порубаний, постріляний...
 Капле кровця у кирицю,
 З кириченьки рѣчка тече,
 А над рѣчкою ворон краче —
 Михаєва мати плаче; —
 Не плач мати, не журися!
 Не дуже мя порубано,
 Не дуже мя постріляно,
 Головонька на четверо

А серденько на шестеро,
 А рученьки на штученьки
 А ніжечки на гешечки,
 Бїде тїло-як мак мїло! — —

6.

Ой Морозе! Морозине, преславний Козаче,
 Гей, за тобою цїла Литва й Україна плаче;
 Не так тая Україна як тое гердо-війско. —
 Гей, плаче, плаче Морозина йдучи рано на
 мїсто.

Над-їхали Козаченьки, запитали-ся єї:
 Чого плачешь Морозино йдучи рано на
 мїсто?

Ой, не плач Морозино, ой, не плач не
 жури-ся,

Гей сїдай з нами Козаками меду, вина на-
 пещ-ся.

Чогось менї, мої братя, мед, вино не
 пещ-ся!..

Гей, за царськими воротами Гердовійско з
 Шведом бет-ся.

А з за гори високої гердовійско виступає —
 Гей, наперед Морозин сивим конем вигра-
 ває. —

Ой, під гору камївную покопані шанцї;

Ой злапали Морозина, та в недїленьку в
 ранцї. —

Ой, злапали Морозина, назад руки звязали,
 Гей! назад руки звязали-до судара віддали. —
 Посадили Морозина на тисовї стїльцї,
 Гей, зняли, зняли з Морозина с чересом чер-
 вїнци.

Посадили Морозина та на жоїтим пїсочку,
 Гей! зняли, зняли з Морозина шоїкову
 сорочку!

Посадили Морозина на високої могилї.
 Гей! поглядай-ся Морозине по всїї своїи
 Українї! —

Україна! — — милий Боже, як тее Гер-
 довійско!

Прощай-же ми стара нене и ти любая прїчко!

7.

Ой поїхаї Бвасенько
 Сїм лїт на війну,
 Ой відїхаї Ганзунєнку
 На матїнку рїдну. —
 Казаї єї годувати
 Пшеничним хлїбом;
 А вона ї годувала
 Лютим яцуром. —
 Казаї єї напувати
 Солодким медом;

А вона ї напувала
 Гірьким полином. —
 Казаў еї стелитоньки
 Вїлі перини;
 А вона еї стелила
 Колющі тернини. —
 А з вечера Ганзуненька
 Цїну помила,
 А в піўночи Ганзуненька
 Сина повила,
 На розсвітї Ганзуненька
 Духи спустила,
 До обїду Ганзуненьцї
 Тай зазвонили,
 До полудня Ганзуненьцї
 Трунву зробили,
 До вечера Ганзуненьку
 В яму зложили. — —
 Ой приїхаў Ђвасенько
 Сїм лїт из війни,
 Ой запукаў ой застукаў
 У новї ворота:
 Вийди, вийди Ганзуненько
 Сама молода!
 Ой не вийшла Ганзуненька
 Ино его свїсть,
 Уповїла Ђвасеви
 Недобрую вїсть. —
 Не їхаў вже Ђвасенько
 На матусин двір,

Ой поїхаў Ђвасенько
 На Ганусин грїб.
 Ой поставиў кониченька
 Та у головоньках
 А шабельку ясенькую
 Та у ноженках
 А сам припаў молоденькій
 Просто серденька:
 Промовь, промовь, Ганусенько
 Хоть єдине слївце!
 Чи кажеш ми женитоньки?
 Чи кажеш ми тужитоньки?
 Гей! гей, Ганусю моя!
 Не кажу ти женитоньки,
 Не кажу ти тужитоньки
 Гей, гей Ђвасеньку мїй!
 Возьми собї жоўтог' пїсочку,
 Посїй го в моїм зїльночку,
 Гей, гей Ђвасеньку мїй!
 Як той пїсочок буде сходити,
 Тодї ся будеш Ђвасю женити,
 Гей! гей Ђвасеньку мїй! —

8.

Брат из сестрою по риночку ходит,
 По риночку ходит, до сестри говорить:
 Сестро-ж моя! пора тобї за-муж. —

Не дай мене брата за селянина,
 Видай мене брата за мѣщанина;
 Бо у мѣщанина щаслива година,
 Бо у мѣщанина новая деревня,
 Новая деревня, великая сеймня,
 По новій деревнѣ люблю похочати,
 Звеликою сеймнею люблю розмовляти....
 Задуднѣла земля на новім помостѣ —
 Приѣзжає брат до сестри в гостѣ:
 Помагай-біг сестро! чи дуже здорова? —
 Не питай-ся брата, чи дуже здорова,
 Запитай-ся брата, яка моя доля? —
 Нагайка друтянка з плечий не звѣсала
 Шоўкова хусточка від слозів зітлѣла,
 Тѣлож мое бѣленькое кривлю обкипѣло. —
 Ото тобѣ сестро новая деревня,
 Новая деревня великая сеймня;
 По новій деревни любиш похочати,
 З великою сеймнею любиш розмовляти. —

9.

Ой в зеленім городочку
 Два явороньки гнут-ся;
 На дѣвонцѣ молоденькій
 Два ледѣники бѣт-ся. —
 Вдовин син говорит гарно:
 Та ўже погодѣмо!

Не так то ми побратиме
 Тот побоец стріймо,
 Ево вийдѣмо собѣ
 На долину рівну
 Та один одному
 Право в серденько мѣрмо. —
 Попович стрѣлиў —
 Долину перемѣриў,
 Вдовин син стрѣлиў
 Право в серденько вцѣлиў:
 Ой, тож тобѣ побратиме
 Молодая дѣвка,
 В твоѣм серци сѣбная стрѣлка!
 Возьми ти собѣ молодую дѣвку,
 Та вийми з серця сѣбную стрѣлку. —
 Тяжко каменеві верх води плисти,
 Ще тяжче з серця стрѣлку внимати. —
 Вдовиному сину на вѣсѣлю скачут,
 А поповичеві у головках плачут;
 Вдовиного сина та до шлюбу ведут,
 А поповича під мораву везут;
 Вдовин син буде та на свѣтѣ жити,
 А поповичь під моравою гнити. —

10.

Ой, цѣлий день Кременюшка анѣ їў, анѣ
 пиў,
 Ой, цѣлий день Кременюшка у тузѣходиў,

Ой, своѣ неньки, мамки по за столи садю,
 Ой, а своѣ сукнѣ дорогі в скринѣ ховаю,
 Ой, а своѣ вина, пива позачочуваю,
 Ой, а своѣ ворон конѣ та на стайнѣ ставию.
 Ой, поѣхаю Кременюшка та за три войнѣ,
 Ой, а его неньки, мамки зависливѣ були,
 Ой, писали дрібні листи до него слали:
 Ой, вже-ж твоѣ неньки, мамки порозганяні,
 Ой, вже-ж твоѣ сукнѣ дорогі посхоцувані,
 Ой, вже-ж твоѣ вина, пива повитачувані,
 Ой, вже-ж твоѣ ворон конѣ та поз-ѣжцувані,
 Ой, приѣхаю Кременюшка ой из трьох
 войнів,

Ой запукаю, та застукаю у нові ворота:
 Вийди, вийди, Катерино сама молода!
 Вийшла, вийшла Катерина відчиняти ворота,
 А він єсть стая головоньку из плеча....

Ой, прийшоу-же Кременюшка до нової
 стаенки,

Ой, вже-ж его ворон конѣ позастоювані,
 Ой, пішоу-же Кременюшка до своєї пив-
 ниці

Ой, вже-ж его вина, пива позачѣтовані,
 Ой, пішоу-же Кременюшка ой до своєї
 скринѣ

Ой, вже-ж бо его сукнѣ дорогі та позле-
 жовані,

Ой, пішоу-же Кременюшка до нової свѣ-
 тлицѣ,

Ой, вже-ж его неньки, мамки позасицувані —

А старая его мати на крѣселку сидит,
 Маленькое воробятко на руках держит:
 Теперь-же я моя мати, щоб Бога ся не бояю,
 Теперь-би я тобѣ мати до порога главу
 стаяю. *)

11.

Коли Турки войовали,
 Бѣлу челядь заборали,
 И в нашоѣ попадоньки
 Взяли они три дѣвоньки.
 Едну взяли по пре-конѣ,
 По пре-конѣ на ременѣ,
 Другу взяли по пре-возѣ,
 По пре-возѣ на мотузѣ,
 Третю взяли в чорні мажѣ. —
 Що ю взяли по пре-конѣ,
 По пре-конѣ на ременѣ,
 Тота плаче: Ой Боже-ж мій!
 Косо моя жоуменькая!
 Не мати тя рощѣсуе,
 Візник бичем розтрѣпуе!
 Що ю взяли по пре-возѣ,
 По пре-возѣ на мотузѣ,

*) Примѣры: Пѣсни Малороссійскіи изд. Мак-
 симовичем кн. I., „Злая мать.“

Тота плаче тота кричит:

Ой Боже-ж мій! ніжки мої!

Ніжки мої б'їленькі!

Не мати вас умиває,

П'їсок пальцї роз-їдає,

Кровця пуки заливає!

Що ю взяли в чорні мажї,

Тота плаче, тота кричит:

Ой, Боже-ж мій, очка мої!

Очка мої чорненькі,

Тільки орсу́к проходили,

А б'їлий св'їт невид'їли!

12.

А в нед'їлоньку рано стала нам ся новина;

Підмовила Ганзуненька богацького сина:

Покинь-же ти богатство а я покину д'їти,

Ой ход'їмо ми на Украйноньку мешканень-
ка гляд'їти!

Ой пійшоў Ївась, пійшоў с плугом поле
орати

Взяла-ся его Ганзуненька из дому виберати.

Ой оре Ївась, оре сивими волами —

Не видати Ганзуненьки ис чорними бровами,

Ой, оре Ївась, оре, та-ї стаў спочивати —

Ой, десь моеї Ганзуненьки из дому не ви-
дати! —

Ой, с'їў Ївась на ксня, ой поб'їаў до дому:
Лиї палено, анї варено, бо лебонь нема
кому?

Прийшоў Ївась до хати, взяў-ся д'їтий пи-
тати:

Ой, д'їти-ж мої дрібнесенькі! де ся вам
д'їла мати? —

Ой пійшла наша мати а в чай по корови,
А нам тїлько йно пов'їла: будьте д'їти
здорові! —

Ой пійшлаж наша мати авгай по теляти,
А нам тїлько йно впов'їла: ой не ваша,
д'їти, мати!

Ой, бодай тїї лози, та спалили морози!

Ой, бодай тебе, ой Ганзуненько побили
мої сльози!

Ой взяў Ївась дитину - та поглянуў в ква-
тиру,

Верни-ся, верни Ганзуню сердце та ўважай
на дитину! —

13.

Вийду я, вийду в садок вишкевий, стану
си задумаю,

Виломлю си з рожї кв'їтку пуцу по ду-
наю:

Ой, плини, плини рожова кв'їтко по тїм
тихим дунаю,

Ой; плини, плини рожова квітко де я братенька маю! —
 Ой плила, плила из рожѣ квітка, и стала спочивати,
 Вийшоў брат з хати, вийшоў брат з хати зимноѣ води брати:
 Ой ци-ж ти сестро, ци-ж ти небого сѣмлаѣт хоровала,
 Що з рожѣ квітка, що з рожѣ квітка в тѣм дунаю зівала? —
 Не хоровалам я мій братеньку анѣ дня, нѣ годинки,
 Тильком сѣ в пала в катівскі руки негідному сину.
 Чом-есь не прийшоў анѣ приѣхаў як я лист писала,
 Ци-сь коня не маў ци-сь дороги не знау, ци матери не казала? —
 Ой, коня-ж я маў и дорогу знаў, и матери казала,
 Молодша сестра, бодай не зросла! з сѣдлом коня сховала. —

14.

Ой, е в поли два дуби
 Схилили-ся до купи,
 Межи тими дубами

Там вербонька стояла,
 Під вербою свѣтлонька,
 В тій свѣтлонцѣ дѣвонька
 По свѣтлонцѣ ходила,
 Косу росу чесала,
 Косу росу чесала
 На молодцѣ моргала. —
 А ви хлопцѣ молодцѣ
 Скажѣт моѣй дѣвонцѣ,
 Най она мя не любить,
 Най собѣ лѣт не губит,
 Я е хлопець войсковий,
 Брати-м ѣ не готовий. —
 Як дѣвчина то вчула,
 До городця скочила,
 Накопала корѣня
 С під бѣлого камѣня,
 Мочила го в молоцѣ,
 Чаровала молодцѣ.
 Стала корѣнь варити,
 Взяў-ся милий журити.
 Ой ще корѣнь не вкипѣў,
 А вже милий прилетѣў. —
 Що-ж ты милий принесло,
 Ой ци човен, ци весло? —
 Принесла ты дѣвчина,
 Шо з чорними очима. —
 Якже милий то буде,
 Хто-ж ты до дом поведе? —

Заведе мя дѣвчина
Шо с чорними очима. —

15.

Ой, там при долинѣ, ой, там при потоцѣ
Пють мед горѣчку Козаки молодцѣ;
Межи ними Гетьман склоню головушку,
Склоню головушку коню на гривоньку: —
Братя-ж моѣ, братя! чого-сь ми тяженько!
Чого-сь ми тяженько на мое серденько!
Либонь-бо я забуу свого близенького,
Свого близенького брата рідненького,
Не дивуйте братя, що я брата забуу;
За димом не в. . . за стрѣльбою невчує. —
Витачайте, братя: вози кованіѣ,
Виводѣте братя, конѣ ворошіѣ,
Запрягайте в шлѣ шлѣ ремѣніѣ;
Вивеземо брата межи три дорозѣ,
Межи три дорозѣ на биті гостинцѣ,
Викоплемо єму глибоку долину,
Висиплемо на нѣм високу могилу,
Посадимо на нѣм тройкое зѣля:
Першое зѣленько пахнущий васильок,
Другое зѣленько крещачий барвѣнок,
Третое зѣленько рутка дрібнєсенька. —
Будут дѣвки приходати тєє зѣля рвати,
Будут мого брата, брата споминати:

Ой, не той-то тут лежить, що папщину
робит,
Ино той тут лежить, що у війску служить! —

16.

Ой, в садочку зеленім зазула ковала,
По під садочок здавна стежочка бувала;
Ой, зайшла-же туди пишня молоднича,
Тоненька, висока, румянького лица;
Ой пішла-ж она горою, не долиною,
Та найшла она рожецьку из калиною,
Узяла она тую калиноньку їсти,
Заносят-же єѣ від матѣночки вѣсти;
Узяла она та рожецьку пригинати,
Взялиж-бо єю дрібні сльози обмивати.
Ой вилетѣли двѣ пташки з густого гѣля,
Винесли-си они по двѣ квіточки зѣля.
Ой, квіти-ж моѣ, квіти моѣ, квіти!
Де-же я вас маю перед соненьком дѣти? —
Ой, поклади нас в свѣтлоньцѣ та на по-
лицѣ,
Та підливай їх медом и пивом в скляницѣ. —
Нѣж малаби я ним зѣленько піддивати,
Волѣлаби я ним маменьку на повати;
Бо тєє зѣля зівяне а ще краще буде,
Матѣнонька умре, а уже друга не буде,

Хоть она буде, то ўже буде студененька,
Не пристає она до моего серденька! —

17.

Уже Бвасенькови в намастиреньку звонят,
Ой уже и на нас сусѣди говорят.
Встала поповичка в печи затопила,
Свого синонька Андруса не будила. —
Прийшла поповичка Андруса будити,
Не могла через кровцю переступити.
Скоро поповичка на ту кров ступила,
Зараз она и на порозѣ умѣла. —
Ой, взяли слуги за попоньком кликати!
Ой, иди попоньку поповичку підняти!
Не йшоў попонько поповичку підняти,
Но сѣў на коника Теклѣ здоганяти.
Догонили Теклю на тисовім мостѣ:
Вертай, вертай Текльо до свекрохи в гостѣ!
Переплила Текля як бѣлое гуся; —
Десть подѣла Текльо попового Андруса?
Перевели Теклю без Пожарске поле, —
Теклина матенька йдучи у мѣває,
Теклині слѣдоньки кровцю заливає.
А Теклин батенько у намастирь входить,
Пана Забійського на таляри просуд:
Рач пане Забійській сто талярів взяти,
Тільки ми не руч Теклѣ головки стяти. —

Я не рачу сто Талярів взяти,
Я не рачу Теклѣ головки стяти,
Тільки рачу Теклю живцем закопати.
Привели Теклю над Андрусеву ямку:
Я Андруса не любила з Андрусем не ляжу.
Привели Теклю над Бвасеву ямку:
Я Бвася полюбила, и з Бвасем ляжу.

18.

Ой, вилетѣў сокіл та з лѣса на поле,
Ой, сѣў собѣ сокіл на високій горѣ,
А з гори політѣў на високу сосну,
Вѣтер повѣває, сосна ся хилає:
Не хилай-ся сосно бо-й так менѣ тоскно!
Ой вдарила стрѣлка з високого неба,
Кого-ж она ўбила? — Вдовиного сина! —
Не-ма кому дати до матеньки знати,
Щоби прийшла мати сина поховати. —
Ой, надлетѣли три зазуленьки,
Всѣ три прозивеньки, та всѣ три смутенькі.
Ой одна упала по конець головки —
А друга упала по конець ніжочок —
А трета упала по конець серденька —
По конець головки-то мати старенька,
По конець ніжочок — сестричка ріденька,
По конець серденька-то его миленька.
Де матенька плаче, кровавая рѣчка,

Де плаче сестричка, слізная кирничка,
 Де плаче миленька, сухая стеженька.
 Бо матенька плаче, від року до року,
 А сестричка плаче, лиш си нагадає
 А миленька плаче, иншу гадку має,
 Иншу гадку має, о иншім гадає, —

19.

Насуцнула хмара с Підгіря,
 Надлетѣў сокіл с Поділя,
 Козак ся питаў сокола:
 Чи не буваў ти в далекім краю?
 Чи не чуваў ти о якій новині?
 Чи не тужит дѣвчина по мені? —
 Ой тужит, тужит, на ліжку лежит,
 Правоў си ручкоў за серце держит. —
 Прилетѣў сокіл, та-й промовляє:
 Радуй-ся дѣвчино, гість до тебе йде!
 А дѣвчина ся урадовала,
 Своїй челядоньцѣ свѣтелце дала:
 Свѣти челядонько як в день так в ночи,
 Най я ся надивлю милому в очи,
 Ой, чи не змарнѣў з Уманя влучи...
 Ой, змарнѣў-єм, змарнѣў, дѣвчино змарнѣў,
 То все через тебе щом тя невидѣў! —

20.

Ой дуброво, дубровонько!
 Та доброго пана маєшь,
 Що ся в однім року
 Трома барви придѣваєшь; —
 Одна барва зелененька,
 Всему свѣту миленька.
 Друга барва жоўтенька,
 Всему свѣту сумненька.
 Третя барва бѣленька,
 Всему свѣту студененька.

ЛЕЛЪЯЛЬНА ПЬСОНЬКА.

Ой, ходит Сон
 Коло вікон,
 А Дрѣмота
 Коло плота;
 Питає-ся
 Сон Дрѣмоти:
 Де будемо
 Ночувати? —
 Де хатонька
 Тепленькая,
 Де дитинонька
 Маленькая. —

II. ОБРЯДОВІ ПЪСНІ.

A. КОЛЯДКИ.

(Від Калушъ зібравъ Д. Вагилевичъ.)

Ой! у садоньку павоньки ходят,
 Павоньки ходят, пфренько ронят.
 Ходит за ними красна дѣвонька,
 Пфренько збирає в рукавець кладе,
 З рукавце бере на столик кладе,
 З столика бере вѣмочок плете,
 Все примѣрее на головоньку;
 Диви-се ненько, чи оздібненько?
 Пійшла дѣвчина рано по воду.
 Та сходили-се буйні вѣтрове,
 Буйні вѣтрове, шайні дождюве,
 Шайнули вѣнком під крутий берег,
 Під крутий берег в глибокій дунай.
 Плине вѣмочок крайом Дунайом
 А вна за нею все берегою,
 Та издибає три рибарева,
 Три рибарева панськіє слуги:

Май-біг, помай-біг три рибарева,
 Три рибарева, панськіє слуги!
 Ци не стрѣчали, ци не спіймали
 Павляний вѣнок чистий бервѣнок? —
 Ой ми стрѣчали тай ми спіймали,
 Та що нам буде за переемець? —
 Одному буде золотий перстень,
 Другому буде хустка від боку
 Третому буде сама молода
 Сама молода та як ягода. —

А з гори, з долу вѣтер повѣваў
 Дунай висихаў, зѣльом заростаў,
 Зѣльом трепѣтьом вишеляким цвѣтом —
 Дивное звѣре спасає зѣле,
 Спасає зѣле сивий оленець,
 На тім оленци пядесять ріжків
 Пядесять ріжків, один тарелець,
 На тім тарелци золотий стільчик
 На тім стільчику чѣмний молодець
 На гусли грає, красно співає. —
 Надійшоў д нему батенько его:
 Ти сину сидишь, а нич не видишь,
 Турки, Татари Підгіря взяли,
 Полон забрали долѣв пігнали.
 Сѣдай ми тату коня бистрого,

Злагодь ми тату меча острого;
 Най я поїду Турки догону,
 Мое Підгіря назад оборону,
 Назад оберну красче осаду,
 Ой як догониу та-й їх розрониу,
 Своє Підгіря назад обернуу,
 Назад обернуу красче осадиу. —
 Ой, осадил він три села людьми:
 Ой, та едно село старими людьми
 А друге село парубочками
 А третє село дївчиноньками;
 Старіх люди усїм судили,
 А парубочки в війську служили
 А дївчиноньки шитоильки шили.

Та вжеж до тебе в рік Біг приходит,
 В рік Біг приходит три товаришѣ,
 Первий товариш ясне сонїнько,
 Другий товариш та бїлий мїсець,
 Третий товариш та дробен дощик. —
 А що-ж нам рече первий товариш?
 Первий товариш ясне сонїнько:
 „Ой як я зїду разом з зореми,
 Та радує-се весь мїр на землі,
 А що-ж нам рече другий товариш?
 Другий товариш та бїлий мїсець:

„Ой як я зїду темної ночи,
 Та радує-се весь мїр на землі.
 А що-ж нам рече третїй товариш?
 Третий товариш та дробен дощик:
 „Ой як я зїду разом з зореми,
 Та радує-се жито, пшенице,
 Жито пшенице, всека паннице;
 А як я зїду мїсеце Мая,
 Та радує-се весь мїр на землі... —

Ой в горѣ, в горѣ, в шоўковій травї,
 Та в тїй травици стоїт наметец,
 На тїм наметци золотий стїлчик;
 На тїм стїлчику можний панонько,
 Двома орїшки да цитаючи,
 Трома яблочки підкидаючи;
 Вицитау коня та с під короля,
 А в того коня золота грива,
 Шоўковий хвостик срїбні копита; —
 Шоўковий хвостик слїд замїтає,
 Срїбні копита кремїнь лупають,
 Кремїнь лупають церков мурують,
 Мурують же ї с трома верхами,
 С трома верхами, з двома віконци. —
 В одно віконце изходит сонце,
 В друге віконце мїсець заходит,

А в райскі дверѣ сам господь ходит,
 Сам господь ходит, службоньку служит,
 Службоньку служит, найперше Богу,
 А по Богови божей матери,
 А по матери господареви. —

5.

Ой рано, рано куроньки пѣли,
 Ой а ще раніше наш папонько ўстаў
 Ой устаў, устаў три свѣчи зсукаў. —
 При одній свѣчи личенько ўмиваў,
 При другій свѣчѣ шатоньки ўбераў,
 При третій свѣчѣ коники сѣдлаў,
 Ой сѣдлаў, сѣдлаў, в поле виѣжаў,
 В поле виѣжаў, с коньом розмовляў:
 Ти коню сивий будь ми щесливий,
 Будь ми щесливий на три дорозѣ,
 На три дорозѣ та-й у три землѣ;
 Одна дорога та в Волоськую,
 Друга дорога та в Нѣмецькую,
 Трета дорога та в Турецькую.
 З Волощини йде волики веде,
 З Нѣмеччини йде коники веде,
 З Туреччини йде грошики несе. —
 Та воликами на хлѣб робити,
 А грошиками війску платити,
 А кониками з військом ся бити.

6. Ой из за гори, за зеленою,
 Виходит же нам чорна хмаронька,
 Але не еж то чорна хмаронька,
 Але но еж то Напередовець,
 Напередовець красний молодець,
 Заперезаў-се чорноу ожиноу,
 За тоу ожиноу та три трубоньки;
 Одна трубонька та роговая,
 Друга трубонька та зубровая,
 Трета трубонька та золотая.
 Та як затрубит у роговую,
 Урадує-ся вся звѣрь у поли;
 Та як затрубит а в зубровую,
 Та врадує-се ўся риба у водѣ;
 Та як затрубит а в золотую
 Та врадує-се ўвесь мір на землі. —

7.

Буда в батенька нова свѣтлонька,
 А коло неѣ садок сацений,
 Садок сацений злотом ряшений,
 А в тім садочку зелене вино. —
 Стереглаж его красна дѣвонька,
 Та стерегучи шитѣнко шила,
 Шитѣнко шила твердо уснула:

Та надлетѣли райскі пташеньки ,
 Сѣли унали на злоту рясу ,
 А злота ряса та зазвенѣла ,
 В тїм се дѣвонька з сну пробудила :
 Ой, гушу ! гушу ! райскі пташечки ,
 Не вам то батько садочок садиу ,
 Садочок садиу , все злотом рясіу ,
 Зелене вино самѣй надобно ;
 Маю братѣнька на ожєнѣню ,
 Сама молода на вїдданѣню. — *)

Б. Г А Г І Л К И.

(Вїд Золочева.)

1.

Воротаре, воротаре,
 Вїтвори воротонька ! —
 А хто ворїт кличе ? —
 Князєві служеньки. —
 А що за дар везут ? —
 Ярїѣ пчолоньки. —
 Ой щеж-бо нам мало. —
 А ми вам додамо —

*) Примѣри: Пѣсни малоросїйскїя изд. Мих.
 Максимовичъ. Москва 1827.

А що-ж нам додасте ? —
 Молоду дѣвоньку
 В рутянім вѣвоньку. —

2.

Ой Данчику, Бѣлоданчику !
 Поплинь поплинь по Дунайчику,
 Росчеши коси росі,
 И чорненькіѣ брови ;
 Возьми-ся за під боки
 Покажи своѣ скоки
 Возьми-ся за під вижки,
 Шукай собѣ товаришки,
 Вибери собѣ другу
 З калинового лугу.

3.

Ой нѣхто там не бувау
 Де се явір розвивау,
 Ой яворе явороньку зелененькій !
 Два мѣсяцѣ ясих,
 Два парубки красних,
 Ой яворе явороньку зелененькій ! —
 Ой, єдин ми красний
 В селѣ Ивасенько ! — Ой яворе — — —
 А другий ми красний —
 В селѣ Михаленько ! — Ой яворе яво-
 роньку — — —

* * *
 Ой пѣхто там небуваў
 Де се явір розвиваў — ой яворе — — —
 Двѣ зороньцѣ ясных
 Двѣ дѣвоньцѣ красних. Ой яворе. — —
 А една ми красна
 В селѣ Оленонька — ой яворе — — —
 А друга ми красна
 В селѣ Кулинонька — ой яворе — — —
 А па Ивасеви
 Вишита сорочка — ой яворе — — —
 Ой хто-ж то му вишиваў?
 Прокопова дочка. — Ой яворе — — —
 А на Оленоньцѣ
 Трясуций вѣночок — ой яворе. — — —
 Ой хто-ж то ѣй куповаў
 Степанів синочок — ой яворе — — —
 А на Миханеви
 Вишита сорочка — ой яворе — — —
 Ой хто-ж то му вишиваў
 Андрѣва дочка — ой яворе — — —
 А на Кулиноньцѣ
 Трясуций вѣночок — ой яворе. — — —
 А хто-ж его куповаў
 Миронів синочок. Ой яворе. — — —

В. Л А Д К А Н Я

(Від Перемишля.)

(Коли брат княгини косу росплѣтае.)

Треба косу росплѣтати,
 Треба вѣнец закладати. —
 Пійшла княгинойка,
 Пійшла Горпинойка
 До городейка
 Бѣлими ножейками,
 Рѣже барвѣнок
 Собѣ на вѣнок
 Бѣлими ручейками,
 Прийшла до неѣ
 Матинойка еѣ:
 Що робиш дитинойко? —
 Рѣжу барвѣнок
 Собѣ на вѣнок,
 На свою головоюку.
 Ой чи-ж я тобѣ,
 Моя матинойко!
 Не била вигіднейка?
 Шо ти мя даеш,
 Ти мя силуеш,
 А я ще молодейка
 Не дуже розумнейка. —

Ой я тя даю,
Я тя силую,
Зо своїй головою,
З лючкою обмовою.

(При вѣскоплетинах.)

Е у лузѣ калина
Вѣлим цвѣтом зацвила;
Пійшли ей дружки рвати,
Не дала ся ўломати;
Пішла Горпинойка,
Пішла Книгинойка
Наломила си квѣту,
З калинового цвѣту;
Прийшла до свѣтлойки
Межи красні дѣвойки,
Поставила на столоюку
Протів свого личейка,
Питала ся батейка:
Чи буду я така?
Як калинойка тая? —
Будеш дитиноюко будеш
Поки у мене будеш;
А як від мене пидеш
Спаде красойка с тебе

Из тебе молодю,
Из косойки жоутою.

(Сиротиньская.)

Вийди Маланойко молодецкая
Подиви ся всюденейко:
Ци не стоѣт твѣй батейко
У которого порожейка? —
Ой! знаюж бо я знаю,
Що батейка не маю;
Пішлю ворону
В чужу сторону
По свою родинюку;
Пішлю зазулю
В сирюю землю
По своего батейка. —
Ворона летит
Вѣсти приносит:
Буде ту родинюка,
Зазуля летит,
Вѣсти приносит:
Не буде твѣй батейко;
Сира землейка,
Тяжкіѣ дверейка,
Годѣ їх вѣтворити,

Алѣ оконця,
 Ясного сонця
 На тебе ся подивити.
 Юж мій батеико —
 Мій соколейко
 Перед милим Богом стоѣт,
 Вѣрне ся Богу молит:
 Спусти-ж мене Божейку!
 З неба на землейку,
 Най-же ся подивлю
 На свое дитятоико.
 Ти душейко благая!
 Тебе там не потреба;
 Має она там дружейки
 Вѣршіѣ услужейки,
 Они ей вѣнец нарядят,
 На посаг посадят,
 Нарядят як панятоико
 Посадят як сиротоико! —

4.

(Від Стрия.)

Просила Горпинючка
 Своего батенька,
 Батенько мій любий!
 Заперай воротенька,
 Не пусти кнеженька,

Не пусти Василенька. —
 Дитинонько моя любя,
 Як го не пускати?
 Коли він се просит
 Коли він се стедит,
 Хмелем коло двора,
 Бервѣнком коло стола,
 Соколом за столом.

5.

(Сиротиньская.)

Кнегинѣ матиночка
 В перед Бога стоѣт,
 На охрест руки держит,
 Бога се просит:
 Спусти мене боже!
 Над село хмароу
 А в село дрібним дощам,
 Ясным сонцем воконцем;
 Ней-же я се подивю
 Чи красно дите ўбрано? —
 Убрано як панетко,
 Посаѣно як сиротетко. —

6.

Съяла кнегинонька долю
 Стоячи над водою:
 Плини доле з водою,
 Я поплину с тобою,
 Там ми си спочинемо
 Тай листе попишемо
 До мами пішлемо,
 Ней-же мама знае,
 Що мене малу дає
 Не наўчивши мене,
 Всекоѣ роботи;
 Научет мене люди,
 Тогда мамѣ жель буде.

7.

Вода луженьки забрала
 И камѣне дрібненьке,
 Лиш одного камѣне не брала,
 Що дѣвчина на нѣм стояла,
 Росу косу чесала:
 Не пади, коса, на камѣнь,
 Но пади, коса, у зѣльничок;
 Бо на камени зѣвчеш-се,
 А у зѣльничку приймеш-се. —

8.

Просила кнегинонька
 Своего братечка:
 Братчику-ж мій любий!
 Сѣдай кониченька,
 Їдь у чистое поле
 По стадо вороное,
 За жени-бо его
 До зѣльника мого,
 Ней зѣле вицасе
 И на копитах винесе:
 Конѣ моѣ вороніѣ
 Витопчѣт зѣле мое
 Ней се по мийѣ не зїстає,
 Подружичкам на радости
 Матѣночцѣ на желости;
 Бо що матѣночка глене;
 А деж тото дитетичко,
 Що садило зѣлечко! —

9.

Мовила, говорила
 Ярая пшенице:
 Не подоба моя
 У стозѣ стояти,
 Але подоба моя
 У короваю розростати. —

Мовила говорила
 Червона калина:
 Не подоба моя
 У лузѣ стояти,
 Але подоба моя
 У короваю сїяти. —
 Де ти калино росла?
 Що-сь така красна,
 Тонка, висока
 Листьом широка?
 У лузѣ при кирици,
 При студеній кирици,
 Від вѣтру буйненського,
 Від дощу дрібненського,
 Від сонця ясененького!
 Деь дѣвчино росла?
 Що-сь така красна? —
 У тата в холодочку,
 При солодкім медочку! —

(Від Бережан.)

10.

(Коли на посад садят.)

Злетѣли два ангели з неба,
 Ой, сѣли, пали Марисоньцѣ на подвѣре,
 А з подвѣре в застїйное віконце

А з віконце на тисові столи,
 А з столів на лїнніѣ обрусї,
 А з обрусів на пшеничні хлѣбове,
 А з хлѣбових на румене личенько,
 А з руменого личенька на барвѣнковий
 вѣночок,
 А з вѣночка на мушлѣнвий рубочок. —

(При вѣнкоцлетинах.)

Надлетѣло потетко це, це, це!
 Сѣло собѣ в віконенько шчебече —
 А за столом паненочки глаголет,
 Марисоньцѣ вѣночок лагодет. —

12.

(Мѣцаньска — коли їдут до молодѣ в
 педѣлю.)

Бдѣмо, поїдьмо
 Польом, болоньом
 Пѣском, камѣньом —
 Пѣсок буде шумѣти,
 Камѣнь буде дудиѣти;
 Вчуют нас люди,

Славно нам буде,
Вчуют селяне
Що їдут мїстчане. —

13.

(При вїскоплетинах.)

Вїнку, мій вїнку
З кресчого барвїнку,
Єном те єден вила,
И том те не сходила;
В суботу по полудни,
В недїлю всю дниноньку,
В понедїлок годиноньку;
Далабим те малювати,
Щоби в тобї погуляти,
Далабим те золотити,
Щоби в тобї походити. —

(Від Коломиї.)

14.

(с кїнця вїсїля.)

Лежели берви бервїкові —
Благослови Боже,

И ти божая мати,
Деревце убирати! —
Райское деревенько.
Перед райом стояло
Та в рай се похилело,
Тай сильненько зацвило. —

15.

(Коли деревце убирают.)

Колесом, колесом в гору сонце їде,
В нашої Марисечки рай се ве;
Марисечко дївочко хто-ж тобї той рай
Даї даї? —
Даї менї Бїг и батенько мій. —

16.

(Коли отець княгинї вїнец паряцає.)

Не папороть паде,
Отец вїнок кладе
Вїлими рученьками,
Дрїбними слозоньками. —
Розцїїнули-се оси,

Покотили-се коси,
З близка-се кланючи,
Отцєви матѣночѣ декуючи. —

17.

(Коли вѣсѣле відійде до Князя, свахи спѣвають.)

Встаю я скоро свѣт,
Педивлю-се на подвіре, леше слѣд
Де кованѣ залубницѣ стояли,
Де воронѣ конички ірзали,
Тотѣж мою Марисечку взяли. —
Чи я тобѣ мамко не дитетко?
Що ти мене даеш прічки,
Протѣв темноѣ нічки. —
Дай-же менѣ мамко соло ветко,
Аби менѣ раненько шчебетало,
Щоби мене раненько пробуцало;
Во чужая матѣночка не збудит,
Хиба піде до сусѣди посудит:
Отиж моя невѣстице такая
Як у лѣсѣ колодище гцилая.

18.

(Коли перемѣтку нарядяють.)

Летѣла бѣла пава,
Всѣ дѣвки поминула

Леш на марусечку упала:
Розмишлей собѣ,
Чи не жель тобѣ?
Молода Марисечко! —
Всѣ дѣвки грають,
Коси всѣ мають,
А тебе не приймають. !

(Від Золочева.)

19.

(Короваєви.)

Ой раюж, мій раю
Пшеничний короваю!
З семи кириць водице
З семи стогів пшекице. —

А в нашоѣ печі
Золотіѣ плечи.
А сръбніѣ крила,
Щоб коровай гнѣтила. —

20.

(В четвер ири вѣнкоплетинах.)

По під садочек по під вишневий зелений,
Туди-ж ми їхаў молодий Василенько,

Изяй шапочку изияй и слухай:

А ж-то мовиу, шчо зазуленьки ковали,
А то паняночки вѣночки вили й сѣвали.

(На предани.)

По під гай зелененькій
Пау сѣжок молоденькій,
Там куноньки походили.
Слѣдоньків наробили.
Слѣдом матѣнонько, слѣдом
За своєю донькою,
Дай-же їй Боже де послѣдити,
З собою до дому взяти.
Вийди Марусенько вийди,
Може ти є кривдонькою
Возьмемо тя назад з собою. —
Нема Марусеньки дома,
Пішла спати в солому.
А в якую? — в ячміїную. —
А в чию? — в сусѣдную! —

С К Л А Д А Н Я

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМ. І.І. МЕЧНИКОВА

З Г А Д К А.

Заспѣваю що минуло,
 Передвѣцкій згану час,
 Як весело колись було
 Як то сумно нинѣ в нас!

Святовида ¹⁾ лиця ясні
 За Лабою ²⁾ Славлян чтиў,
 Купайловий ³⁾ танок красний
 Царинами вѣтром спѣў. —

Гай ся на честь гарной Лади ⁴⁾
 Пѣньом дѣвиць розлягаў,

- 1) Свято вид, бог Славлян надлабских и над-
 бальтицких виображающий сонце. —
- 2) Лаба Albi fluvius. —
- 3) Купайло, бог Плодів земних. Опис обрядів
 Купайлових найдеш кромѣ ииших в Ис-
 торіи Малой Россіи Дм. Бантыш Каменского
 Ч. III. стр. 84. прим.
- 4) Лада, бог милости, ладу и женидби або
 весѣля; доси у нас пѣсни весѣльні зовут ся
 ладканя.

Як в мѣю так пѣю.

приповѣдка народна.

Мір в подяцѣ для Коляди ¹⁾
Веселячись снопи клау̃. —

Над ярою Волтавою ²⁾
Суд Любушин ³⁾ мир давау̃;
Над Днѣпром славолицькою
Так Ярослав ся вславляу̃. ⁴⁾

По за бѣлыми водами
Бѣлий гнѣздо орел виу̃;
А рускими сторонами
Звн̃ вѣчовий гомотѣу̃. —

Новгорода сила й слава
Свѣтом цѣлим зголослау̃,
Киева золота глава
Під небеса ся звела.

Слави дочка величана
На свѣт цѣлий сияла

1) Коляда бог миру, и пированя.

2) Волтава рѣка у Ческій земли Moldau Fluss.

3) За Книгини Любушин споминают-ся первый раз у Чехів deský pravdodatne зри Kralodworský rukopis; Saud Ljbusin.

4) Ярослав Володиміровичъ (1019) зчинну зберку прав руских знакому під именем Правди рускои. —

Пѣснь Люмира пѣснь Бояна ¹⁾
Голоспѣше ѣй гула. —

Нипѣ думка йде сумшенько
Темним лѣсом гомонит,
За Дунай, за Днѣпр туженько
Згадка журна лиш летит.

По над Днѣстра берег крутий
Гамор гали чь розлягат —
Там сум душу хапле лютий
Б безвѣсть гадка пропадат. —

Городища де бували
Днесь могили ся звели,
Богів храми де стояли
Грехит мохи поросли. —

По за води по за тихі
З Славоу̃ гаразд пробувау̃ —
Загудѣвши вихорь лихий
И слѣди их позмѣтау̃! —

1) Люмир и Боян пѣвци стародавней Славянами — сей на Руси той у Чехів — зри Слово о полку Игоря-и Kralodworsky rukopis.

Красна Ретраз Арконою ¹⁾
 Пилом вѣчним припали,
 Дѣти вѣрні з матерью
 Десь в безвѣстьох исчезли...

Де ворони ся злѣтають
 Колись славний стояў тин ²⁾
 Тяжкі мраки днесь лягають
 Як на ногах татарин. ³⁾

Щасте гаразд з під могили
 Гомонем лиш залѣтат;
 Як Славяне колись жили
 Журна думка лиш з гагат;

Из Русина щирою груді
 В побратимий летит край,
 Побратими де сут люди
 По за Вому за Дунай. —

Руслан Шашкевичь:

- 1) Преславни города у Славян над нинѣшним морем Балтицким.
- 2) Твердогород, замок. — Примѣри: Милятин Гусятин, Рогатин, Чорятин, Славетин и м. и.
- 3) Повѣдають люди, що Татари вертаючи с полоняним міром у свійню, коли ставали на нічлѣги повязаним полоняницям лягали на ноги, щоб не поутѣкали. —

ПОГОНЯ. *)

Чи то сокіл пташку жене?
 Чи то буря хмару несе?
 Чи люта чума летит?
 Нѣ!... то Козак конем садит!..

Гуляй вороненькій гуляй
 Врага постигай!
 Відобемо дѣвчиноньку
 Пана твоего сестроньку.

Як прилетишь поздоровит,
 И поплече и промовит,
 Погодує тя рукою,
 Рученькою бѣленькою,
 И напоѣт тя водою
 Водонькою студенною,

Гуляй, гуляй на всѣ сили!
 Чрез болота, чрез могили,
 Чрез дуброви, через луки!..
 Потаньцюем с Татаринном!
 Ненагрѣю-сь вражим сином
 Як попаду в мои руки
 Скоро блиену му шаблею
 Розільецця бѣс мазею! —

*) Після народної казки.

На ту правду забожиў-ся...
 А зогнувши-ся дугою
 До коника приложиў-ся
 Шпаркоў полетѣў стрѣлою.

Анѣ его не спияе
 Рів анѣ могила
 Вѣтром их перелѣтае
 Якби мара го носила.

Куда гонишь бѣсноватий!..
 Свѣт вже смерком почорнѣў,
 Сумненько пугач запѣў
 Нѣ там людей, нѣ там хати! —

Блуд ту свище, туман грае,
 В густі лѣси заведе;
 Козак на се не зважае
 Гомонит си та й жене.

Стануў-к земли припадае,
 Послухати де дуднит,
 Знов на верх ся вихопляе
 Вистрим соколом летит.

И счез стрѣлоу в густій мрацѣ
 Дудонь замоучае,
 Може лѣг вже де в байрацѣ
 Тай воук доѣдае.

Де-сь поѣхаў ти козаче?
 Темно тихо и страшненько, —
 Чясом лиш ворон закряче
 Закряче сумненько. —

Чи то вірли крильми бють-я?
 Чи зірки сияют?
 Нѣ!.. то Козак з врагом трут-ся
 Мечами блискают.

Та вже Татар утомиў-ся,
 К землі сильно вдарен паў...
 Ще раз двиг-ся роз-яриў-ся
 И дѣвчинѣ необачній
 Головоньку з плеча зняў

И кунуў-ся мов звѣрь лютий
 Козак сильній на врага,
 Грудь росколоў, щоб добути,
 Серце диве Татара.

Завѣз сестру до домоньку,
 Поховаў ю у садочку,
 Посадиў над неў руточку,
 А в головках калиноньку.

Сам затужиў тай заплакаў
 Тай стаў-ся сумненьким,

Тай затужиў тай заспѣваў
Голосом михеньким :...

„Якби я в сей сторононьцѣ
Якби я безрідний жиў
Батько ненька в могилоньцѣ
Тай сестрицю враг вмертвиў,

Ходѣм кою в чужионокку
Думочку думати,
Ходѣм кою на Украйноньку
Степами блукати. —

Руслан Шашкевичь.

ДВА ВѢНОЧКИ.

По під гайом зелененьким
Чиста рѣчка тече,
На яворѣ зелененьким
Соловѣй щебече;

Сидит дѣвчи над рѣчкою
Два вѣночки ўвила,
И ручкою бѣленькою
На воду пустила.

Один вѣнец з барвѣночку,
А другий з рутоньки,
Один вѣнец Козаченька
Другий дѣвчионокки.

Поплиў вѣнок из барвѣнку
Воўня го сѣпае
А остаў ся из рутоньки
Во берег спинае...

„Поѣхаў мій Козаченько
В далеку дорогу,
Мене лишиў молоденьку
Самую небогу!

Верни-сь вѣнку из барвѣнку,
Приплинь к береженьку!
Верни-сь милий з України,
Пристань ко серденьку!..

Колиж вѣнку из барвѣнку,
Сплинешь к береженьку?
Коли вернешь з України
Милий Козаченьку?...

Заковала зазуленька
В гаю в серединѣ,
Аж ся стало страшно, сумно
Молодїй дѣвчинѣ: —

— „В Україні на могилі
Зацвила калина,..
Там лежить твій Козаченько,
Б'єдна сиротина!

А коли ся води вернут
Що за с'єм л'їт уплили
Тод' верне-сь з України
Козачок твій милий. —

Ярослав Головацкій,

РОСПУКА.

По за тихими водами
Сумно тай смеркло-ся;
О як голос меж горами
Щасте розбило-ся!

Летит ворон чорнокрилий —
За ним загуд'їло;
Щасте мое гаразд милий
На в'їки знид'їло. —

Тяжко голубу малому
Гори перебити,
Ой ще тяжче безродному
На сем св'їт'ї жити,

Ти зазуде сивенькая
Закуй ми сумненько
Най роспука тай лютая
Вирве ми серденько. —

Руслан Шашкевичь.

БЕСНІВКА.

Цв'їтка дрібная
Молила нецьку
Весну раненьку:
„Нене рідная!
Вволи ми волю,
Дай мин'ї домо;
Щоб я зацвила,
Весь луг скрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щобим згорнула
Весь св'їт до себе!
— „Доюю голубко,
Жяль мин'ї тебе
Горная любко,
Бо вихорь свисне
Мороз потисне,
Буря загуде;
Краса змаріє,

Личко счори́бе,
 Голово́ньку склони́шь
 Листо́ньки зрони́шь,
 Жа́ло серцю́ буде. —

Руслан Шашкевичь,

М А Д Е Й.

На висо́кій чо́рногорі́
 Буйні́ вѣтри́ вѣю́т,
 Но зеле́ній полони́нї
 Сѣри́ воўки́ вию́т;
 Тися́ч коней́ воро́неньких
 В байра́ках ирза́е,
 Тися́ч гарних ле́дѣників
 Кони́ки сѣдла́е.
 А вата́жко сивий Ма́дей
 Зморщи́у́ гу́сті брови́
 Чорні́ очи́ заблиця́ли
 Та жа́ждою́ кро́ви. —
 По вер́х коней́ ясноба́рві
 Прапо́ри сия́ли
 Байра́ками́ и дебра́ми
 Рати́ця ме́лкали: —

* * *
 Мра́чно, ску́чно по майда́нї,
 Пітьма́-ся чо́ри́бе,

Оги́бь гора́т по шала́шбо́х,
 Ле́хкій вѣ́тер вѣ́е
 Ма́дей велѣ́у́ чятова́ти
 Гу́стаю́ де́брею;
 Го́мін дале́ко кле́коче:
 „Верта́ймо Ма́дею,
 З вер́х Бески́да глу́хий дубо́т,
 Бо́ром ся́ шибает,
 Тѣ́мою вихро́м ѣ́дут У́гри
 Де́брь ся́ уляга́е. —
 Не́т верта́ть-ся́ сив Ма́дею
 С со́ромом до́ дому;
 Глу́хоу́ пу́щею́ темно́у́ но́чею
 Блу́дити по́ лому;
 З безче́стними оче́ньками
 Я́сне сонце́ зрѣ́ти,
 З безче́стними губо́ньками
 Бо́гу ся́ мо́лити;
 Кі́ньми зо́рю долино́ньку,
 За́сѣю́ стрѣ́лами,
 Перело́млю вра́жі тучи́,
 Про́лю кро́вѣ рѣ́ками! —
 Та вже́ сива́ боро́донько
 Не то́бѣ́ ся́ бити́ —
 Під зе́лено́у́ мураво́нькоу́
 В дере́вици́ гни́ти;
 Не то́бѣ́ ў́же си́ру зе́млю
 Ту́лами сте́лити,
 Не то́бѣ́ ў́же вра́жу кро́вцю
 Рати́щом то́чити. —

Трублят роги жуброви,
 Сумно конѣ рзают,
 Шумят тучі сръбних стрѣлок
 Та мечи бряцают. —
 А з байрака летит шпарко
 Острое ратище,
 Заточиў ся під Мадейом
 Кінѣ на колодище...
 Люто кликне сивий Мадей
 А дебрѣ заклечоче —
 Воўком верже-сь в вражі тучи
 Зубми заскрегоче.
 Куда мелькне ясним мечем
 Кровѣ рѣкою точит,
 Куда ратищом засвище
 Кінѣ їздця волочит. —
 И рев лютший, мрак темнїйший
 По сирѣм Майданѣ...
 Звонят конѣ бряцят мечи,
 Тьмют стрѣли каляні. —
 А з Мадея девять стрѣлок
 Ссут кровцю тейлюю,
 З бѣлих грудей три ратища
 Влекут ся землею. —
 Сивий Мадей утомиў-ся
 И ноженьки мдлѣют,
 З слѣдів кровця виступае
 Груди-ся чорнѣют. — —

Вежеж за шию ужеўками
 К мажи привязаний,
 За рученьки и ноженьки
 Вкований в кандани. —

Вилетѣла зазуленька
 Сѣла на тополи —

Заковала жялібненько
 Мадей у неволи. —

Ой, зазуле сивенькая!
 Не ковай сумненько,
 Не задавай серцю тучи
 И так менѣ тяжейко!

Ноги зелїзо зривае
 И в руки-ся ўфло,
 Кровцюў груди обкипѣла,
 Тѣло почорнѣло. —

Моѣ други бѣлогруди
 В Бескидах дрѣмают,
 А ворони чорні кричат
 Кровцю попивають!

Моѣх вѣрних ледѣників
 Кости ся бѣлѣют
 Сѣрі воўки стѣкают-ся
 Трупи рвут и виют! —

Ой, полети коваючи
 За темненькі звори,
 За темненькі звори,

На зеленій лѣвадонцѣ
 Бѣлѣют ся двори;
 Не кажи рідному сину
 Що мя, уковали;
 Лише мене на вѣсѣле,
 На силу призвали,
 З студеної кирниченьки
 Медом упоїли,
 А під зимну колодоньку,
 Снати положили. —

Далибор Вагилевичь.

ТУ Г А ЗА МИ Л О Ю

Из за гори из за лѣса
 Вѣтрец повѣває,
 Скажи, скажи тихий вѣтре
 Як ся-мила має?!

Чи здорова чи весела,
 Личко румяненко
 Чи сумує, чи горує
 Чи личко блѣденьке

Во я тужу, бо я плачу
 Слозами вмиваюсь,
 Веселої годивоньки
 Вже не надѣваю-сь!

Кобй менѣ крильцѣ мати,
 Соколом злетѣти,
 Тяжку тугу из серденька
 При милій розбити!

Ой лѣтаў-бим ой лѣтаў-бим
 Що день и що ночи,
 Щоб ся милій у сивеньки
 Надивити очи.

Ой лѣтаў-бим, ой лѣтаў-бим
 Заряму ясними,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Ручками бѣлими.

Ой лѣтаў-бим, ой лѣтаў-бим
 Свѣтом бѣлесеньким,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Личком румяненко.

Ой лѣтаў-бим, ой лѣтаў-бим
 Вечером тихеньким,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Ходочком дрібненьким.

Ой лѣтаў-бим ой лѣтаў-бим
 Лѣсами горами,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Милими словами.

Ах я бѣдний нещасливий
 Да й крилець не маю,
 Сохну, чяхну в далечинѣ
 Всяк день умираю!

Руслан Шашкевичь.

СУМРАК ВЕЧЕРНИЙ.

Сонце ясне померкло, свѣт пѣтьма насѣла,
 В ширь и вздоуж до окала сум ся роз-
 лягае,
 Чагарами густими тьма воўків завила,
 Над тином опустѣлим галок гамор
 грае;

Там нещасен думаю тяжка мовь могила
 Серед степену о північ сумненько думае.
 Згадка в душі печальній тужно згомотѣла,
 Бо сплинули радости, як Диѣстер сли-
 вае!

Нависло ясне небо чорними хмарами,
 Тяжкими гузті бори склонили-сь тугами,
 Зойкнули дуброви и лѣси застогнали.

Весело ми стоў гудьбоў, тайс тими лѣсами,
 Мило ми з буйним вѣтром, з блудними
 марами,
 Студенна тая доля к серденьку при
 пала. —

Руслан Шашкевичь.

ЖУЛИНИКАЛИНА.

Казка.

Глухо, тихо до окола
 Всьо в темку счезае,
 По над Диѣстром по над бистрим
 Сив туман лягае,
 Лиш далеко в густих корчох
 Тлют воўчі зірниці
 Лиш далеко очаретом
 Сверкают лучницѣ. —
 Жули блуден самооден
 Обманцями ходит,
 Через густе хаще дреса,
 Болотами бродит,
 Ходит, гонит, не тямит-ся,
 Облудом, пить мою,
 Шум и закрут у головѣ,
 Шибает-сь собою. —

И спишиу-ся на березѣ,
 Головочку склониу
 И тяженько задумау-ся,
 И слъози не врониу...
 Румяное лице зблѣдло.
 И губи зівяли
 Серце его в горованю,
 И душа в печали;
 И кленуци сам собою
 Взяу-ся нарѣкати:
 „Проклятая розлучнице!
 На що свѣт вязати!?
 Розігнала-сь дрібні дѣти...
 На що-сь мя зводила?!
 Через тебе лишиу милу.
 Ти мя спечалила —
 Буу-ѣм тобѣ все вѣрненькій
 Згадувау гадочки —
 Все пропало, минуло-ся,
 Заростут стежочки.
 Ти не була менѣ щира
 К собѣ-сь прищала,
 Як роздау-ѣм срѣбло, золото,
 З мене-сь ся смѣяла —
 У грудь ниѣ роспукою
 Печаль ся копае,
 Ах змарнѣу-ем, почорнѣу-ем
 Серце ми ся крае! — —
 Чи я хочу, чи я ляжу
 Житѣм проклиная,

Вѣдне серце зайшло кровю
 Сльози проливаю!
 Щасте знило мир розбиу-ся
 Лиш менѣ тужити
 Лутче гнити в сирѣй землі,
 Як під сонцем жити! —

* * *

А по Диѣстру бѣт воуноньки
 В крутім береженьку
 Ватра верх воунь розляла-ся
 Скрізь пѣтьму темненьку
 Сині тумани димять-ся,
 А з ватри хилит-ся
 Гарна дѣва, круглолиця
 Ёй свита ряснит-ся...
 Красне личко блѣденькое
 И очи чорненькі —
 Розсипають-ся густенько
 Косоньки жоутьенькі —
 Клекотят воуноньки бистрі,
 Глухо тихо бѣт-ся
 По верх воунь тумани синѣ
 Ватроу зливають-ся...
 Жули руки звѣу злегонька,
 Лице ростлѣває,
 К гарній приступиу Калинѣ
 С тиха промовляє:

Чо ти тудя блудна ходишь,
 Люба красавице?
 Чого глядять чорні очі
 Влѣдне круглолице?
 Чи близькій дїм чи далекій.
 Дорога брїднява
 Як гляну на тя марнїю
 Миленька бѣлява!
 Темна нїчка бистра рѣчка,
 Студен вихорѣ вѣе.
 Занесу тя до домоньку
 Грудь моя загрѣе.

* * *

Поглядає вѣдьма ўкосом,
 Кплячи-сь посмѣхає
 Очі вугльом ярим тлѣют...
 К ньому промовляє:
 „Горе тобѣ невдячнику!..
 Загинешь марненько!
 За про тебе клялам житьом
 Кзїсхло серденько,
 Дни и ночи слѣози лялам,
 А за вѣрность мою
 Мене-сь забиваў нещїре
 Лишиў сиротою!..
 Присягаў передомною
 А другу-сь любиў,
 Я в слѣзах ся розпливала
 Ти з неў ся голубиў;

Лутше було не любити
 Ниж любовь зрацати! —
 Горе тобѣ невдячнику
 Марне загигати! —
 В бистрім Дївстру глухо тихо
 Пѣсочок дрїбненькій
 На днѣ двір мїй з воўнь прозриетих
 Ясний, студененькій,
 Пѣсок очі виѣдає
 В синїй колобанѣ
 Скучно там є и сумненько
 Тяжке горуване;
 Свѣтличенька без оконец,
 Сонце не загрѣе
 Сама журю-ся собою
 Вѣтер не завѣе.
 Заведу тя мїй миленькій
 В тую свѣтличеньку,
 Обїму тя, поцолую,
 Пригорну к серденьку,
 Постелю ти ладно гладко
 Пѣсочок дрїбненькій,
 Покладу ти під головку
 Та рѣнець бѣленькій“ —
 Вѣдьма чорними очами
 Скрїзь серце прошила,
 Свита рѣсно провѣвала
 Вся ватрою тлѣла,
 Під неў земля ся рознала..
 И щезла клинучи; —

По верх поломѣнь палала
 Сина клетотючи. —
 Закрутиў-ся буйний вѣтер
 На роздорожищи,
 Клубит пѣску туманами
 И кипит и свище,
 И луч синий ясно сверкне,
 Счезне, знов затлѣе,
 Серед вихра заблѣе,
 Ние, маячѣе...
 Глухий гоміи до окола
 Хащѣ ся згинаюг,
 И трѣскуучий гром ударіу
 Граньцѣ-сь розсипаюг. —

* * *

Жулинови проканули
 Слозоньки дрібненьки,
 Стигло серце спечалене,
 В роспуцѣ лютенькій —
 Бе-ся в груди бѣлоу рукоу
 И клине собою
 И серденько промерзало,
 Заплило кровюю.
 „Ах Калино красавице,
 Щире-сь мя любила!...
 Горез менѣ, вже-сь не моя
 На що-сь мя лишила!

Куда знила-сь в вир безвѣсти,
 Де твоѣ слѣдоньки?
 Там студено вельми темно,
 Шептят червачоньки.
 Ще зажди, на стиг верни-ся!
 Най вѣчне спращаю,
 Ах возьми мене з собою
 Най ся не лишаю!..
 Та вже-ж я тя не прикличу,
 За мене недбаешь —
 Та вже-ж я тя не приплачу, —
 О менѣ не знаешь —
 Ніжки твоѣ скоропадні
 Вже ледом застигли
 Ручки твоѣ бѣленькіи
 Вже угльом згорѣли,
 Очка твоѣ чорненькіи
 Вже пополовѣли
 Губи твоѣ румяненькіи
 Уже посинѣли. —
 Не будешь дрібними слови
 К менѣ промовляти,
 Нѣ бѣлими рученьками
 К собѣ пригортати.

* * *

И Жулин замоуѣк... думае,
 Дрожу го пронимае

Нич не видит, нич не чує,
 Жяльом прозябає. —
 И роспука хапле ледом
 Серце закрьвлене,
 В головѣ ся зкрутило
 Оченьками жене,
 Розсмѣяў-ся глухо, дико
 Схитаў головою..
 Верг-ся в синий вир глубокий
 В рѣку бистренькую.
 И вир під ним роступиў-ся
 До дна играючи,
 И закипѣў пак по верха
 Сильно воўнюючи —
 Котили-ся каламутні
 Воўнѣ берегами,
 И вихорь гнаў споловѣле
 Листе туманами —
 А далеко черленіи
 Луни розляли-ся,
 А далеко чорнявіи
 Хмари котили-ся

* * *

На розсвѣтѣ красит зоря
 Та небо ясное,
 Котит-ся з за хмар золотих
 Сонце черленое,

И вже синий туман счезаў
 З очеретів густих,
 Буйний вѣтер проганяў-ся
 По остепак пустих,
 А по Днѣстру та два тѣла
 В воўнох ся крутили
 Разом Жулини и Калина
 За руки-ся держѣли —
 Виўнѣ верх них коломутні
 Красні сукнѣ дерли
 Виючи-ся баранами
 Бѣлі боки терли. —
 У Калини в рѣчи чясом
 Усмѣх озіркаў-ся
 Гарна була журна була,
 Волос розсипаў-ся,
 У Жулина лице сине,
 Печаль Скопала-ся,
 Зуби твердо ся затяли
 И грудь надула-ся —
 И винесли води тѣла
 На рѣнець дрібненькій,
 Замулені бѣлоў пѣноў
 Як сиѣжок бѣленькі.
 Тут злетѣли ворон тучи
 Лобами схитали. —
 Тѣло зьобали Калини
 Очи випивали. —
 А Жулина не торкнули-ся,
 З далека кружали —

Як над него надлетѣли
 Падали, здихали, —
 Бо заклала го Калина
 Словами твердими
 В ужа с свѣту не тирати-ся
 Вѣками вѣчними. —
 Ворони го приодѣли
 Чорними крилами
 Вихрове го обкитили
 Пѣску туманами
 Аж верх него насипали
 Могилу круглую
 Що морогом не ўрастає
 На память вѣчную. —

Далибор Вагилевичь.

О Л Е Н А.

казка.

Музика рѣзко від уха заграў, а бабто загудѣў, то в лад вибиваючи моторні дѣвчята аж піднимаў, а хоть ноги потомлені до круглого рвали-ся танка; гарні хлопцѣ в підкови до складу кресали, позираючи радосно кождий по своєї дѣвчинї; сваненьки з молодцями стиснувши-ся в кутку коло притѣчка хочь дрібненько по частенько витрясали крупник из чарочки, недбаючи, собѣ радненьки, на старих своїх доўговусих господарів на другім боцѣ в кутѣ коло скринї спорою мѣрою попиваючих. Було то весѣлечко. —

Гей, хлопцѣ, чи спите! щосте-ся позабували? кликнуў гожий дружбитонька з великою шоўком шитою хусткою у бока, досадним голосом, дѣвчята радїби гоццювали, а в вас якби душѣ нестало; махнуў шапкою вѣнцем барвѣнковим стрійною, погладив чорненькій хоть невеличкій вус,

розгорнуў волосьчко у чола, глянуў по дівчатах, виніс одну з калинового луга, напредиў музиць „або грай або гроші віддай, моргнуў на Юрця, и станули до шпаркого козачка.

Хоть з дерева листь упаў,
Морій половіе,
Весілочко господь даў
Радо нам ся дзе!

Юрцьо.

Хоть на дворі ніч темна
Гей, темна ночонька
В нас світличенька ясна
Красні дівчатонька.

Дружба.

Сокіл в білий двір влетіў
К чорнон галоньць.
Княжиненько наш приспіву
К русій дівчиноньць.

Юрцьо.

Нуте! жваві хлопаки,
Ледьники горні,
Витинайте гопаки
Хлопчята моторні.

Ва й свахи не дармовали, бо и їм не йно що всім разом сарати коровай, ще и потаньцювати конче, щоб ся коровай вдаў красен, та ясним сонцем на столі засияў, тай добру долю приніс; а Олена пишна княгиня, як русалочка гарна ще раз, вніком барвїковим золото-зеленим стрійна, їх веселій придивляла-сь охоті, та часто в лехкій коломиїць розковану русу косу на легкій кругом пускала вїтер. —

Багь! и наш вдалиї Василько приспіву дарити нашу княгиню; хоть о пізній вечері, но стане він за тее зо своїми красними співаночками. „Що-сь ти нам сумний, тай сам; кажи, може яка лиха пригода!“ . Приступиў и старий батенько, сивий голубонько, та приніс спорий кухоль горілки с медом: „Но, жвавий Козаче! бодай здоров буў!“ надпиў и подаў ему — „вїдаў утомиў-есь-ся, покрїпи сили.“ —

Відобраў подяковаў, поставиў, втер лице, — тай стаў промовляти: „Вертаю из Дубровничь, булисмо у дворі, просити Пана Старостичя на вїсїле — він бачимо не дуже нам рад буў, схнюриў-ся, люто по нас глянуў, відвернуў-ся; но небавком знова промовиў солодко, вложиў Семенькови кілька талярцьїв ясных в жменю, обїцаў прийти, тай відправиў але видко було по ним якую-сь нерадість. — Не встиглисмо

відойти може на двадцять кроків — „Семеньку!“ кликнуў, відчинивши оконце. — Семенько як стояў поскочив ід дворови, „скажай, казаў мені, домі, я духом приспівю.“ —

Уже зступаў-ем к долині, маў-ем скрутити по за високу могилу Татарскую, оглянувши-ся назад себе, взрив-ем, сила при вечерній мраці доглянути лязя було, Семенька; спізнаў-ем го по легких ногах, спускати ся високом ко старому крутому шляхови, що то о ним так много старі повідають люди. — Куда ему шля, не знаю и не вгадаю; що-сь то лихого буде, лисиця мя перебігла, та й ворон на хресті сїм раз закракаў. — Але док жита ми стане не забуду того Козака з бандуркою и густокрутою бородою, котрою дакуда сивий кудаў-ся волос, як верг на мене чорним соколим оком, якби гранею мя обсіпаў; — він тогди саме, коліско ступил на поріг світлиці у дворі кінчив співанку тими словами:

— — — — з татарской неволи
Конець моеї пїсни, конець и недоли. —

*

Сонце спочило — смеркло-ся — тиха пїтьма насїла тихі та ускі звори, вїтер

буйний осїнний метаў хмарами від верха до верха, и гнаў споловїлим листьом з гір в темні роздоли, то знов під круту стреміну, скриплячи голими гїлями відвїчної дубини мовь величаючи ся своєю лютостю, а ругаючи-сь з їх недуги; звєрь шелепотїв чагарами за жиром, чясами воўк голодом пертий дивими завиў голосами, перїсті опеки, закляті над безвїстями стояти, здавали-ся при настиглій нічній мраці проживати, та свої мїняти становища, проходячи-ся мовь нічні мари, — бо як то кажут „у страха великі очи. Смїло ступаў відважний Семен по круглім грехотї, и по розметаних костьох, переступаў колоди підносячи високо ноги, и з притиска їх ставляў, щоб го яка мара не підбила; чорна пїтьма го за очи хватала, скоро взрив тумани по корчьох, волосе му горою ся звело, кров ся стинала, а страх за серце якби мертвець зимною ймаў рукою, а не лязя казати, щоб не маў відвачи, бо ся не раз добре довело, — але з маленька чуваў о заклятих дївицях, о скамїніблих лицарях о недоступленних прозмиї райских птицях — то о однооких Татарах, людоїдах, великанах, и о многих инчих лихих духах; — а скоро то всьо стало на умї роєм (а час, ніч темна, и мїстце, гори дебри и чагари по тому були)

то тогди и найсмѣльшому трусом ставати, — а Семен посмѣховуючий-ся на зазір воўка або медведя, при найменшім лопотѣ застигаў, бо то вѣдаў з лихим не с пирогами. —

Замаячѣло в далечинѣ гий ватроў широко розложеною; було то єму, що женьчикам в жаркім лѣтѣ вѣтрец холодненький — вдивиў-ся в ню цѣлою душею, а радість в его души калипою зацвила-и втихомириў-ся дух его, як природа по шайній тучі, и зрадовало-ся серце в ним вельми як колиби ясне лице своей Олени взрѣў..... Затрѣщѣло корчами по сухим ломачу, та-й го переймилло — скамѣнѣў — заголосило:

„з татарской неволи

Конец моѣй пѣсни конец и недоли, — прожиў, бо спізнаў Данилка, що го у дворѣ видѣў, що то так дико и люто як розбишака виглядаў, що то на обѣцянку Пана бути на весѣлю, к стѣнѣ по бѣсовски ся усмѣхнуў. — Утѣшиў-ся видячи его, а зрадуваў-ся більше екоро ўчуў: „Одна нам дорога,“ стис го за руку и побратали-сь и разом в двійнѣ ступали кремѣничятою стежкою під круту гору к високій ватрѣ. —

Підойшли на мѣстце. Семенько взрѣвши из за дуба кѣльканайцять бородачів при широко розложеном огни, нагануў си дванайцять розійників в казцѣ що вѣсѣльця

відрѣзали и пекли на рожни, наляк-ся, спиниў-ся, анѣ кроком наперед, и маў-ся вертати. „Не страхай-са,“ промовиў Данилко, „не такой дѣдько страшний як го малюют — приступи, таце ти хрестянини не враг, не блсурман, лише бѣдний селянин. —

„Мабуть наш жвавий Бандуриста Данилко, озвало-ся кілька грубих голосів, несе він нам що-сь потѣшного; для него нема нѣ ворот, нѣ зелѣзних дверей“ — и поскочили в сторону, відкіль голос йшоў, привели обох згорнули-ся к Данилови всѣ питаючи яким свѣтом довершити їм гадку, бо Данилко николи на дармо не трудиў-ся — а радуючим-ся тамтим около Данилка, и попиваючих могорич на будучу добру справу, Семенько сумуваў присмотруваючи-сь, тотим дивоглядам з укуса, то ручницям, то ясним топірцям стремлячим докола курища, то барильцѣз горѣюкою; однакож частѣйше поглядаў в чорний лѣс, чи не явит-ся яка стара стежка, вточи и спасти-ся. — Але нагануў си его побратим Данилко свого товариша, приступиў днему с кухльом: „Бодай здоров буў! тися нам знадобишь, не сумуй; зрадуєшь-ся нинѣ а с тобою многі твоѣх сусѣд — пий на гибель врагам, так чинимо всѣ, так чинит и наш ватажко — От бачь! и він иде, пий,

а втїшит-ся тобою.“ Але Семеневі недосоли було, взрїўши его, и мало що кухля не ўпустиў — бо такого нї видау нї слихаў, нї видумати мїг. — Стануў Медведюк під небесною чорногорою, барки его у Бескидах камїнь, дуб, его правиця, брови его як двї чорні хмари, а очи его з під тих хмар двї моўнї, а борода его ніч темна осїна, а голос его грїм серед лїта, а ступиў ногою земля стогнала, верг-ся на врага буй-туром валиў. — „Мовь, як-есь ся справиў.“ —

„Вїдомо, думка Україиска и стїну перебе“ озваў ся Данилко, — „бандуристою вїшоў-ем у замок. Старец Дмитро (так го там зовут) шо мя впустиў, заглянуўши в мене бандурку, просиў мя насильно, абши ему заграў та заспїваў — заспїваў-ем ему вїдому пїсоньку о Татарех кїнчивши святим Николаем, а заспїваў-ем ему до серця, и полюбиў мя вельми, побратались-мо-ся, и завїў-мя свтлицї замковой, хвалячи перед Паном бандурку мою и мої думки, а я рад тому буў. Доспївуючи пїсню взрїў-ем входячих того-тут молодця з другим, и просили Пана на вїсїля, обїцяў-ся лиш видко бїло, якуюсь лиху гадку точиў в своїй головї, („неўдась вражий сину“ думаў-ем собї) вїдспїваў-ем — взяў таляра, тай пїйшоў, и зустрїў-ем старого Дмитра

ждаючого мене під дверми. Прохоцали-смо-ся по обїстю замковїм, старий своє, а я своє; він щось там биливиў о Татарах, а я тимчасом придивляў-ем-ся; — від горбка стїна найнижча, „тамтуда, казаў старий, наш Степанко не раз бїгаў на вечерницї, а вертаў як кури другим опадом запїли.“ — „Ваш Пан, мовлю до него, виберае-ся на вїсїля.“ — „Правда до Семена, казаў конї сїдлати, и що найжавши хлопцї в цїлїм замку с собою бере, що-сь він на гадцї має ... він часами дурїе... а може, може лише погуляти. — Не жаль бо то и погуляти на таким весїлечку, дївчат як звїзд на небї, а всї красні; а найкрасча Олена сама молода, як сам мовляў; лице в неї як соненько ранком, а очи як зїрнички перед досвїтом, голосочок як звїночок, а ноги вїтрец легонькїй, а руки спїжок бїленький, а сама як—як—гарная ланя. — Ту старому язик по кутках бїгаў, закуку рїчиў-ся и здаваў-ся молодїти.“ — — „Годї! не теряймо чясу, не нам о тїм бесїдувати, озваў-ся силїний ватажко, „на конї! — Ванько с шестома у замок, забери що нам ся здасть, а що не возьмеш разом з замком най огнем сяде! не много там труду буде, однакож доведеться якяк справишь. — А ти Семене поведеш нас на вїсїля, потаньцюем з грабителями вражими синами. —

Розб'їгли-ся в'їтром по байракак за кїньми; огонь погас — грань меркот'їла — курище ся лишило — втихомирило-ся.

* * *

„Через густу враз дубину
Соколами молодц'ї,

„Ой заплачешь вражий сиву
Як взришь ясні топірц'ї!“

загрем'їло в далечин'ї — а голос дубровами високими розлягаў-ся верхами, тай заблудиў гомонем в чорних безв'їстьох, лише ще дудонь тряс землею тай знеміг, — и знов тихо и знов сумно, лише в'їтер ярами засковиче, тай ворони закр'їчут, радуочи-ся на будучий жир. — Мрачно и тихо, бо поскакали ногами скоропадними за воўчими очами, — допали лазу край чорного л'їса. —

Гей! мабуть зор'їе! озваў-ся новобранець, гляньте!...

„Неглупе!“ заgrim'їў велит ватажко, Ванько зажег си скїпку. „— Аби видко було з погребів старі виточяти меди“ озваў-ся старий бородагий Бойчук, та глянуў на кухоль за ременем... „Тай наші, бодай здорові, черв'їцями-ся підкидають“ мовиў третий... А Ватажко: „цит'їте! дудонь — ков'ї в байраки, — хлопц'ї за

дуби!.. Федь на чати; як взриш закр'їчешь — потягн'їт мусатами топірц'ї! потом тихо, щоб вас и муха не чула, бо!... не гравам казати.“ — Напретиў та й ступиў у чагар. —

Не доўго ждали, тупот-ся змагаў, дерли кон'ї аж земля стогнала! „кра-кра-кра!“... „хлопц'ї в лад!“ загомот'їў верховодчик. — — Зазвонили топірц'ї та мечи, искри-ся посипали мовь з димн'ї, стерли-ся дв'ї хмар'ї бючи моўнями по чорних воздухах, а Медведюк буй-туром верг-ся на супротивника, вибиў меч зо жмен'ї, зави нуў ясным топірцем, тай вигнаў вражу душу лукаву негідника щелиною в голов'ї; приймиў з опалих поганих рук зорю на розсв'їт'ї, Оленочку гарную. Челядь граблива поборена, одна порубана друга повязана. —

„Семеньку, прийми твою відданицю. Прискочиў Семенько в пояс склониў-ся, стис — го закол'їна, хот'їў промовити, подяковати, — лишь не ўдаў за про радїсть. — Присп'їў и дружба з молодими лед'їнями своего села, гонячи возмїтеля, але д'їло ўже довершеное зустр'їли. Уже Медведюк хотяй непрошений дружба скупиў княгиню мечем; а они ся вельми жальковали, що не лишено було їм нагр'їти грабителиви чуприни, стискали персти в твердий кулак,

тай затинали зубами. — „Уже ми ему карку на нагнули аж на землю поклоном упау, и вѣдау не зведе-ся, аж мабуть на Осафатовой долини; бачь, окаяник з весѣля голоден вертае та сиру землю їсть“ озвау-ся верховодник сильний, и потрутиу го ногою. —

А Семенько ся не тяміу з радости, пригортау свою надѣю к собѣ, а она его бѣлими обнимала руками, та румяное цѣлова-ла личко, аж ся ватажко мимохітне засмѣяу наголос. — Обое приступили к ньому, и просили го: „Хотяй на годинку на крупничок, та на солодкій медок, та мсже де роздобудем якого талярця. — „А музыка! тамто музыка!“ перебиу дружба, „добре тот казау, що му лихо в пальцѣох сидит, так дрібненько мне козачка. — „Майте-ся гаразд! менѣ там не бути“ промовиу Медведюк тай відвернуу-ся. — „У вас перше пют, а потом танцюют, в нас навідвороть, перце танцюют а потому пют; а могоричь, в тім нашого Ванька голова, буде мѣд горѣука, червѣницѣ та талярцѣ, тай гарні пѣсоньки „була бесѣда вуса мого Бойчука. — „Хлотцѣ наконѣ, та до наших!“ кликнуу ватажко — тай счезли. —

Руслан Шашкевичь.

П Е Р Е В О Д И.

а. Пѣснѣ народні Сербскіѣ.

ДѢВЧИНА А РИБА.

Дѣвчина край моря сидѣла,
Сама до себе так говорила:
„Ой! милий ти мій Боже!
Чи є що ширше над море?
Чи є що доуше над поле?
Чи є що швидче над коня?
Чи є що над мед солодше,
Чи є що над брата дорожче?
Риба д ней з води говорила:
„Дѣвчино! мало ти знаєшь! *)
Ширшое небо над море,
Доушое море над поле,
Швидші суть над коня очи
Від меда солодший цукорь,
Над брата дорожчий милий! —

Р. Ш.

*) Будаало у Сербів, наш брат бисказаў дур-
ненькій, дурноватий.

ДЬВЧИНА ДО РОЖИ.

Ах! моя водо студенная!
 И моя роже румяная!
 Чого-сь ти так рано процвила?
 Не маю, комуб ты вчяхнути.
 Вячулабим ты неньцѣ,
 Та неньки не маю;
 Вяхнулабим ты сестрицѣ,
 Сестра ся відала;
 Вяхнулабим ты братови
 Братчик у військо пійшоу;
 Вяхнулабим ты милому,
 Та миленькій далеко
 За трома горами зеленими
 За трома водами студеними. —

Р. Ш.

ПУСТА ДЬВЧИНА.

Дѣвчинонька водоу бродит,
 Ноги ся бѣляют;
 За неу ходит молод хлопецъ
 Смѣ-ся, регоче:
 Броди, броди дѣвчинонько,
 Водай мойоу була!
 Коб а знала и відала,
 Що я твоя буду;

Молоком-бим ся вмивала
 Щоби бѣла була —
 Рожею-бим ся втерала,
 Щоб румяна була;
 Шоуком-бим ся вперезала
 Щоби тонка була. —

Р. Ш.

ДЬВЧИНА ЛИЦЕ МИЮЧА.

Дѣвчина си личко умивала
 И миючи к лицу говорила:
 Коб я знала (личко мое личко!)
 Що ты старий буде цюловати,
 Пішла-би я горою зеленоу,
 Весь полин-бим по горѣ зібрала,
 Изнего-бим воду вицѣдила,
 Мила-бим ты нею в кождий ранок;
 Як старпоцѣлує, щоби-сь гірке було. —
 А коб знала (личко мое личко!)
 Що ты молод буде цюловати;
 Пішла-би я у зѣльник зелений,
 Всю би рожу в зѣльнику зібрала,
 Пак би з неѣ вицѣдила воду,
 Мила-бим ты нею що заране;
 Щоб як поцюлує молодому пахло,
 Щоб му пахло и миленьке було —

Волю з молодим по горах ходити,
 Як зо старим по б'лому двору;
 Волю з молодим на камени спати,
 Як зо старим на мягеньким шоўку.
 Р. Ш.

АНГЕЛЧИНІ ВОРОТА.

Високо ся сокіл вивиў —
 Висиць городу ворота;
 Воротарка там Ангелка,
 Сонцем голову завила,
 М'сяцьом ся вперезала
 И зв'яздами затикала. —

Р. Ш.

ЗНАТЕЛЬ.

Ой д'ївчино, ой Милена!
 С'дай мен' край кол'їна;
 Най ся люди не дивуют,
 И ми знаєм де цілюют:
 Межи очи удовиць,
 А д'ївчата межи циць.
 Руслан Шашкевичь:

ТРИ ТУЗЬ.

Солов'їи пташина
 Ус'їм спокій дала;
 Миш' молодому
 Три туз'ї задала:
 Ой перва ми туга
 На мо'їм серденьку,
 Шо мя молодого
 Ненька не женила;
 А друга ми туга
 На мо'їм серденьку,
 Шо мій ворон коник
 П'їдо мноу не грає;
 А третя ми туга
 На мо'їм серденьку
 Шо ся моя мила
 На мя розсердила.
 Копайте ми яму
 На пол' широким,
 Дв'ї стоп'ї широку,
 Доу'гу на чотире.
 Вижче головоньки
 Рожу посад'їте,
 А нижче ніжочок
 Воду испуст'їте.
 Як молод перейде,
 Най ся затикає;

Як старий переїде
Най ся прохолодит.

Я. Г.

С М Е Р Т Ь М И Л И Х.

Двое милих щире ся любило,
При одній ся водиць ўмивали,
В один рушник личко утирали.
Лѣтенько минає, а нѣхто не знає —
А на друге лѣто усѣ ся дізнали,
Дізнали-ся и отець и мати,
Мати не дасть, шоб ѣм ся любити,
Розлучила дороге и миле. —
Милий милой через звѣзду каже:
Умри мила вечер у суботу,
А я молод рано у недѣлю. —
Шо сказали тоте и ўчинили:
Вмерла мила вечер у суботу,
Вмер миленькій рано у недѣлю.
Поховали одно близь другого
А скрізь семлю руки ѣм злучили,
В руки дали яблука зелені;
Мало часу потому минуло,
А над милим росте яль зелена,
Над милою роженька румяна;
Обвила-ся рожа на ялицѣ,
Як шоўк мяхкий коло красних цвѣтів.
Ярослав Головацкій.

6. Из Ческоѣ

КОРОЛЬДВОРСКОЙ РУКОПИСИ.

К И Т И Ц Я.

Вѣе вѣтронько з лѣсів князевих,
бѣжит миленька ко потоку.
В ковані вѣдра черпле водицю,
водою к дѣвѣ плине китиця,
Кита пахнюща з рож и фіяўків,
яла-ся дѣва киту ловити,
пала, ой! впала в студену воду.
Кобих вѣдала китице красна
хто тя в порхоньку насадиў землю
тому-бих дала золотий перстень.
Кобих вѣдала китице красна
хто тебе ликом звязаў мяченьким,
тому-бих дала з коси єглицю;
Кобих вѣдала китице красна
хто тя студенноў пустиў водицеў,
тому-бих дала вѣнец з головки.

Р. Ш.

О Л Ь Н Ї.

Вїгау́ Олїнь по горах,
скакаў сторонами
по горах по долинах
красні парогі носиў.
Красними парогами
густий лїс продираў;
по лїсї скакаў
легкими ногами.

Ой, тут молодец хоцуваў по горах!
долинами ходиў в люті бої,
горду зброю на собї носиў;
твердоў зброю глоти врагів розбиваў.
Нїт вже молодця у горах!
Поскочиў нань люто лестний враг
заскалиў очи злобоў розжарені
вдариў тяжким молотом в груди,
застогнали мутно лїси жалостиві
з молодця випер душу душицю.
Се-ся вилетїла красним тяглим горлом
з горла красними устами.

Ой тут лежить, тепла кровь
тече за душею, що злинула,
сира земля тье кровцю горячу. —
В кождїй дївї жалосливе сердце. —

Лежить ледїнь у землі холоднїй,
на ледїню росте дубец, дуб
росклада-есь в суки ширше й ширше.

Ходит Олїнь с красними рогами
скаче на ногах на шпарких,
горї в листїе спинає тонке горло.

Злїтают-ся тоўпи бистрих кругавцїв
зо всього лїса тут на тїнний дуб
усї покракуют на дубї:

„Паў молодец злобою врага.“
Всї дїви плакали молодця.

Р. Ш.

Л И Ш Е Н А.

Ах, ви лїси т'маві лїси
лїси милетинські!
Чом ви ся зеленїєте
зимї лїтї рївні?
Рада-бим я не плакала
не нудила сердцьом,
но скажїте добрі люде
хтоб озьде не плакаў.
Де мїй батько, батько милий,
загребаний в ямї.
Де моя мати добра мати,
трава на нїї росте.
Нї ми брата, анї сестри,
милого ми взяли! —

Р. Ш.

ЗАЗУЛЯ.

В ширим полѣ дубец стоѣт,
на дубѣ зазулиця,
заковала, заплакала,
що не всѣгда яро.

Якби стигло житце в полѣ;
слиб яро всѣгда було?

як яблуко в садѣ стигло,
слиб лѣто всѣгда було? —

Якби мерг у стозѣ колос,
слиб осѣнь всѣгда була
якби дѣвѣ тяжко було
слиб сама всѣгда була. —

Руслан Шашкевичь.

С Т А Р И Н А.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

СТАРИНА є то пѣснь хороша звеняча, що різним способом в нашѣ часи загомоніє, що різним настроєм озиває-ся з передвѣка до нас — и раз тихим миленьким голосом промовляє, обнимає солодким чувством сердца, а з нова піднімає величною силою душу, чудує казаў-бись надприродними дѣлами ум послѣдних, — то знова залєбедит тужно, плачем голубиним дѣдів розплакує сини — то знова обвѣвує потѣхою и радости в сердца нагортає, а в душах зводит святую почесць покійним праотцям. — Ст а р и н а є то великій образ, є то зеркало як вода чистое в котрім незмуцненое являє-ся лице столѣтей. Там тобѣ ввуче глянути, а взришь, як твоѣ отци, твоѣ дѣди жили, що дѣяли, що ѣх веселило, радувало, а що печалило, акое сонце mezi ними сияло, як думали, яким духом обнимали природу, охрестности, свѣт цѣлий, ским ся стиради, и як се на них дѣлало, який ѣх свѣт внутреций, а який зверхний, що ѣх надѣяло до сильного дѣяня, а що ѣм силу віднимало, який ѣх язык, яка бесѣда, яка ѣх душа, яке сердце — словом, якими хотѣли перед тобою явити-ся, и що по тобѣ ждали. —

Сесе всьо для нас не бриднѣя. Чужина нас займає, чомужби нашина не прилягла до сердца, не промовила до душ наших

сильним словом. — Окрухи, ба великі ку-
сиѣ сего образа, сего чудного зеркала при-
держали-сь до нинѣ, переховали-сь по цер-
квах, по монастирських книжницях, по
честних священниках, по пѣснолюбних дя-
ках, нещоби и під низкими стрѣхами, по
сановитих господарях, — которе вони че-
стят, и переховуют мовь святей подарок
з неба. — Сукромі голоси бринят по всей
Руси (то пѣснеу, то казкоу, то небиле-
цею, то поведѣнкою, то приповѣдкою, то
заганкою, то обрядом и м. и) лишь ѣх скли-
кати в одно, а стане пѣснь велика, доуга,
безконечна, що цѣлим свѣтом загуде, що
сильно розгремит славу перѣдних и цинѣш-
них лѣт всього народа. —

Знайшли-сь многоучені мужеве, (лишь
ѣх не годѣ на так великое дѣло) що зани-
мают-ся хотячи згорнути тоту неувядаему
красоту передвѣцьку. — Честь и поуна
подяка не мине ѣх; коб лишь не далеко
відсували радость нашу, и що скорше да-
ли нам господати-ся тим, що придбали своѣ
мц трудами. —

Руслан Шанкевичь,

Лѣтай, лѣтай сивий орле по глубокой до-
лині!

Засилают Ляхи листи по всей Украинѣ.
Живѣт, живѣт Украинцѣ не бійтесь ничего
Повѣшано в Пятигорах Козаченьків много!
Мрѣ мрѣ ясен мѣсяць, а в недѣлю рано
У сотника Авлевицика Авлаврѣна Козаків
повязано. —

Отаман-же з Савулою пана Рейментара про-
сят,
А до Бога жалібненько своѣ руки зносят:
Визволь-же нас, милый Боже, а с твоей не-
воль!

А пан Рейментар ѣм отказу-е:
У мѣте скурвисинове Поляків воевати,
Да ўжеж-то вам потреба в Пятигорах по-
гибати.

Щебетаў-же соловѣненько різними голосами,
Давмили-ся Козаченьки дрібними слѣзами:
А не слухати було Заяця, миліѣ братя!
Бѣгаў, бѣгаў Заяць тепер у сѣть упаў,
Не еде-же Козак добрий через него пропаў!
А вдарено в Бѣлій-Церквѣ з грозноѣ гар-
мати,

Та заплакала не едная козацькая мати.
А вдарено у Киевѣ з грозноѣ рушницѣ,
Там заплакали за Козаченьком рідніѣ се-
стрицѣ;

А витягнен в Пятигорах из тугого лука
Да ўже-ж пане Рейментару е тобою розлука.

Кляла Цариця, вельможна Панѣ,
Чорное море проклинала:
Бодай-же море не процвитало,
Вѣчними часи висихало!
Да що мого синка единичика,
Единичика у себе взяло! —
Циби я войску не заплатила
Червоними золотими,
Да бѣленькими талярами?
Чи би я войска неприодѣла
Червоною китайкою
За услугу козацкую? —
А в недѣленьку пораненьку
Збирали-ся громадоньки
До козацкоѣ порадоньки. —
Стали ради додавати,
Одколь Варни доставати,
И всѣх Турків в ней забрати.
Ой ци с поля, цили з моря
Цили с тоѣ рѣчки невелички? — —
Послали посла як під Варну. —
Поймаў-же посев турчанина,
Старенького ворожбита;
Стали его випитовати:
Одколь Варни доставати?

Ой ци с поля, ци из моря,
Чи из тоѣ рѣчки невелички? —
Анѣ с поля, анѣ з моря,
Ино с тоѣ рѣчки невелички! — —
А в недѣленьку пораненьку
Бѣгут, пливут човенцями,
Поблескують весолцями, —
Вдарили разом с самопалов,
Седми пядес... от запалов,
Як полсодкою из гармати. —
Стали усѣ Козаки до ней ся добувати,
Стали Турки нарѣкати. —
Стали Варни доставати,
Стали Турки утѣкати,
Тую рѣчку проклинати:
Бодай рѣчка не процвитала!
Вѣчними часи висихала,
Що нас Турків в себе взяла! — —
Була Варна здавна славна,
Славибишиѣ Козаченьки,
Що тоѣ Варни мѣста достали,
А в ней Турків забрали. —

Казаў ми батенько пігнати кози
В зелену дуброву в густіѣ лози,
Кричала лаяла дѣдчая мати
Збудила з свѣтаня не дала спати,
За снуў я так крѣпко спаў три годицѣ

А все-ж то матенько з дѣдчой причини,
Під веду голову продру очоньки
Обачу, що не маш моеї козоньки.
Бѣгаю по лѣсѣ сюда не туда,
Назад ся вертаю не знаю куда.
Оглянь-ся, и бѣгу прудко до лѣса
Чи ей не зѣли волки до бѣса?
Бѣгаю по лѣсѣ собою нуцу
Щось лежит под садом з далека вижу
Обачу и з близька дѣвчину спячу,
Не смѣю збудити тильки не плачу.
И стисну дѣвчицѣ бѣлѣ ручоньки,
Оглянет-ся отворит чорні очоньки,
Кричала лаяла я не лякаў-ся
Най-же оцнка на цюльоваў-ся. —

20

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

А все-ж то матенько з дѣдчой причини,
 Під веду голову продру очоньки
 Обачу, що не маш моеї козоньки.
 Вѣгаю по лѣсѣ сюда не туда,
 Назад ся вертаю не знаю куда.
 Оглянь-ся, и бѣгу прудко до лѣса
 Ци ей не зѣли волки до бѣса?
 Вѣгаю по лѣсѣ собою нуцу
 Щось лежит под садом з далека вижу
 Обачу и з близька дѣвчину спячу,
 Не смѣю збудити тѣльки не плачу.
 И стисну дѣвчицѣ бѣлѣ ручоньки,
 Оглянет-ся отворит чорні очоньки,
 Кричала лаяла я не лякаў-ся
 Най-же оченка на цюльоваў-ся. —

До саворони 123.

Та се рѣдкѣ лонно старостѣ. Зухомовскій. Сѣдню сѣмъ своимъ
 листомъ рѣдкѣ домоу до саворони. И тако колѣнамъ оузынѣ. Или
 хомосолѣ ебо оурашнѣ. Втори хомосолѣ ебо оу
 не потребно дѣлѣ емо розѣхали граніцу межю пѣно
 мѣ ирисавскіемъ и пѣномъ ивдшкомъ сорѣ нѣци мѣ
 Мѣжѣ стрѣдѣ. идроховіевъ. рѣдконы емо з дѣло пѣно
 нѣвѣишо вецъ пѣдѣють дры в д р оу в дѣтѣ. дѣне пѣствѣ
 пѣдѣи свѣтѣ оу поурѣтѣ е оу дѣлѣ ево рѣдконы ко пѣди.
 пѣдѣи мѣхалѣ малеховскіи. пѣдѣи ерисорѣ ебо рѣшо вѣ
 скіи. дѣлурѣмои илѣсо. дѣрѣномъ свѣдѣу сѣлѣ. пѣ
 нѣ дѣи пѣ рѣлѣвковіевъ. дѣдѣи пѣ рѣ вѣ в рѣвскіи. дѣдѣ
 нѣ дѣи пѣ з оу в рѣскіи. дѣдѣи и с рѣлѣ ковскіи дѣдѣи сѣнъ
 ко процѣвѣи дѣдѣи тѣдѣи пѣ рѣ в дѣлиціи. дѣиныхъ
 при томъ дѣсѣи тѣ добрыхъ бѣло дѣссѣмоу лѣстѣ при
 ложѣи лѣ емо свою сѣдѣи пѣ рѣ в дѣи рѣи пѣ
 хѣд * і лѣи пѣ и у. лѣи пѣ іс д. рѣлѣ в d

А се я панъ ленко староста Зоудечовській, свѣдчу сімъ своимъ листомъ каждому доброму кто коли нанъ оузритъ, или хто коли его оуслышитъ чтоучи, Комууж то его боуде потребно; Аже есми розвѣхали граніцю межи паномъ юрковськимъ, и паномъ ивашкомъ борыніцкимъ межі острова и дроховічъ, и закопы есмо закопали вѣчныи. А имають пана юрковського люди изъ острова ись юкшовець имають дрыва роубати, але не паствіті, ані свінеі оупоуцати оу лѣсь. А закопы копали панъ михаль малеховській, панъ григоръ бартошовській а слуга мой илко. А при томъ свѣдці были, панъ дмитрь ролчковічъ, а панъ петръ цебровській, а панъ янь зоубрьскій, а панъ куліковській, а панъ сенько проце-вічъ, а панъ татомирь балицкій, а иныхъ при томъ досыть добрыхъ было. А к сему листу приложили есмо свою (не) чать подъ лѣты рожества христова, а лѣтъ и ѱ лѣтъ к Ѡ го лѣта. — (1424.)

Примѣтка. Сей лист списан на пергаменѣ; у спада привѣшена печать воскова надписана лѣтами и затерта.

КОРОТКА ВЪДОМОСТЬ

о рукописах Славянских и Руских находящихся в книжнице Монастыря Св. Василия Вел. у Львовѣ. —

1. Библия старого завѣта — в лист — 7038 листів, без початку и кінця, писаў Дмитро из Зѣнкова Писарчик (може Сѣнків в Чортківским) лѣта 1576 и пізиѣще, як на 5057 листѣ читаемо. — Переведена на рускій язык (однак дуже мѣшаний за Славянским) просто из Еврейского. —

2. Євангеліє в 8 цѣ, 193 листів из кінця XVI столѣтя — оправлене в черлений аксамит зо золоченими гранями.

3. Дѣянїя Св. Апостол в лист — 385 листів. — На 21 листѣ образ Св. Євангелисти Луки — нестарша книга ся як с кінця XVI столѣтя. —

4. Служебник — и Толкованіє св. Служби в 4цѣ, 161 листів без початку и кінця.

5. Служебник т. є служба Божа Св. Іоанна Злат., Василия Вел. и Пржедсвятченна, в 4цѣ, 94 листів — першого листа и конечних недостає — видит ся бути из кінця XV столѣтя. —

6. Евхологїон или Требник в 4цѣ, 128 листів, без початку и кінця. —

7. Пролог, житїя Святих уложені послѣ мѣсяцослова на всяк день, від мѣсяця Марта до Августа — в лист 482 листів. —

8. Синаксарь (Поученїя для Инок и мірских) в лист, 499 листів — 1 до 10го листа Предисловіє и Оглавленіє. — Поученїй (Словес) 63. — Писаў сю книгу (як на 14тїм листѣ и послѣдних пише) Архидїякон Васїян Уставник Уневскїй 1601 года. —

9. Пролог (житїя св.) від мѣсяця Септемврія до Феврала — в лист, 422 листів — на кінци увага, шо списан сей Пролог лѣта 1518 (7026), а дарований до Унява Монастыра Антоїєм Епіскопом Перемиским и Самборским (7093) 1535.

10. Пролог — без початку и кінця — починає ся від послѣдних день Априля, а канець на остатнім Августа, в лист 196 листів.

11. Пролог, від мѣсяця Марта до Августа — в 4цѣ, 364 листів — при греческим назвищѣ мѣсяцѣв є и руське: Марот рекомий Сухїй Марец, Април рек. Березень, Май рек. Травень, Іюн рек. Травень, Іюл рек. Липец, Август рек. Зарень. —

12. Пролог (списан в два стоупи)

від Септября до Декабря (sic) в лист, 455 лист. першій лист и конець видертій — на 25 лист. стоїт год 1646, а на 38 и дальших, що ся книга дана „з ласки пана Евстафія Жерембича Мултанина мещанина и обивателя Львовского до Монастира Задаровского храму Св. Прей. Парасковей и проч. —

13. Пролог, від Септемврія до початку Априля в лист, 408 л. написан 1713 года, в двох стоїпах. Окрім греческой назви декуда и руська: Септемв. рек. Руин, Декемвр. рек. Студинец, Генварь рек. Просинець, Февруарій або Февраль рек. Сѣчеш. Март рек. Сухій, Априль рек. Березень. —

14. В книжцѣ єдній в лист на 188 листах Сербляном писаній, я то пізнати из слов: се, те мѣсто: ся, тя, паметь, език, месо мѣсто: память, язык, мясо, наслѣдні рѣчи: лист 1 до 104. Теофилакта Архієпископа Българскаго (sic) Толкованіе Евангелія Св. Матѳея. 105—115. Св. Іоанна Злат. слово о соуетній жизни сеи о оусьпших. 114—150. Св. Ефрема: о соудѣ и о любви и о покааній — (відси до кінця скорописю) 151—157. Аванасія Архієпископа Александр. к Андіохукнезу. 158—164. Житіє Св. Варлаама и Іосафата (тут кілька листів видертих) 165—188. Паметь и житіє блаженнаго оучителя нашего Костан-

тина философа, прьваго наставника Словеньскому езыку (конець видертій.) —

15. Житія Святих сих (в лист) 1—99. Леонтія Черноризца повѣсть житію и чюдесам Св. Еппа Григорія. 100—144. Леонтія Еппа Неополѣ Кипрскаго острова о останцѣ житія Св. Ар. Еппа Александрійскаго Іоанна Милостиваго. 145—185. Житіє Св. Григорія Двоєсловца. 186—172. Аванасія Вел. Патр. Алекс. слово оглавлено к заповѣдем Божиим. — Також Сербскій писаў видно из слов. девето, чедо, се, мѣсто девято, чадо, ся. —

16. Книги Св. Кирилла Архієпископа Іерусалимскаго — Поученія о Тайнах и инч. в лист 142. листів. —

17. Книги Св. Іоанна Дамаскина в лист, листів 286 — язык дуже зручний. —

18. Собраніє божеств. слов (бесѣди церковн.) Св. Іоанна Злат. и инних различных словес в лист, 500 листів, писаное в лѣто 1567 (як на л. 43 и посл. стоїт). при королі польским Жигмонтовичу Августу, и при Еппи Премиском и Самбор. Антоніи Радилевском, при Старостѣ Премиск. Іорданѣ Спитку пану Краховск. рукою Гаврилца сина Романова, ремесла Гарбарского на предмѣстю Львовским

(в Перемишли) и записане до церкви Св. Георгія. —

19. Поученія (в розговорах души с тѣлом) в лист, листів 210. —

20. Книга в лист содержаща: л. 1—8. О молчаніи и безмолвіи и тихом житіи, еже составляются могуту прежде всего: от ошанія языка и кротость сердца. 9—10. Сказаніе главизнам настоящей книги. 11—218. Св. Исаака Сирина постника и отшельника бывшего Еппа града Киневія словеса постническа (91. словес) Відси скорописю. 219—266. Нила Кавасія краткое толкованіе на божест. Литургію. 267—291. Максима Мниха о церковной Мистагогіи. 292—318. Св. отца нашего Германа Ар. Еппа Костантина града церкви. вещей созерцаніе и тайное разумѣніе. 319—365. Толк. и изясн. Св. Литург. 366—384. Память и житіе блажен. учителя нашего Костантина философа перваго наставника роду російскому и всему языку словенскому списано из библиотеки хилиндарской лаври Сербской. 385—412. Житіе блаженнаго Антон. Вел. написано св. Аванасіем Ар. Еппом Алекс. —

21. Ефрема Сирина Поученія к братіи, 120 Поуч. в лист, 275 листів. —

22. Правила церковная (Кормчая книга) в лист, 405 листів, содержит: 1—11 Оглавленіе. 12—30. Св. Апостол правила.

31—153. О Св. Соборах. 154—177. Св. Василия Вел. от посланія иже ко Афилохію Еппу Иконійскому и ко Діодору и ко инымъ нѣкихъ посланій правила. 178. Св. Васил. о бремени съгрѣшающихъ правил 26. 179. — От книгъ божеств. повелѣній божественныхъ кончини и Оустиніяна (sic) Царя различн. заповѣди. — 206 — О законахъ Богомъ даныхъ Мойсееви. 211. Толкованіе божест. Служби. 224. — Толк. о апост. соборн. церквѣ. 241 — Посланія Патріарховъ и Еппов. 249 — Сказаніе 12 Апостол о Латинѣ и о прѣсноцѣхъ. 232 — К Ар. Еппу Римскому от Іоанна Митропол. Рускаго о опрѣсноцѣхъ. *) 239 — О Орявцѣхъ и прочихъ Латинѣхъ. 291. — Блажен. Епифанія Еппа Кипрійск. повѣсть о ересѣхъ. 319. — Правила великихъ и малыхъ Соборовъ. 353. — Іоанна Митропол. Рускаго нареченнаго пророка Хрїстова написавшаго правило церковное от св. книгъ в кратцѣ Іакову чръноризцу **) 363. — Правила Кирилла Митроп Рускаго, и съшедшихъ ся Еппъ Далмата Новгородскаго, Игнатія Ростовскаго, Θεогноста Переяславскаго, Симеона Полотскаго на поставленіе Еппа Серапиона Володымерь-

*) Іоанн III. Митроп. Киевскій и всея Руси помер 1166.

**) Іоанн II. Митр. Киев. від 1080 до 1089.

скаго. *) — 386 — Илія Новгородскій Ар. Епъ исправилъ съ бѣлогородскымъ Еп-пом. — 388 — Правило Максима Митроп. Рускаго. — 396 — Правило о церковныхъ людехъ и о десятинахъ и о мѣрилѣхъ градскихъ и о судѣхъ Епископскихъ. **)

23. Съчиненіе по съставѣхъ объятіихъ въсѣхъ винъ священныхъ и божест, правилъ по-троуждено же въ коупѣ и сложено, иже въ священнонокыхъ послѣдніимъ Матеіомъ в лист, 328 листів. — На остатнімъ листѣ написа-но: Ісо. Александръ воевода бжією млстію гспдаръ въсей Молдовлахійскои земли оже благопроизволихъ гсдвами нашимъ блгимъ про-изволеніемъ чстимъ и свѣтлимъ срдцемъ и по-слахомъ сію книгу рекомаа (sic) правила ве-ликаа стихъ оць въселенскихъ Правослаиному кнѣзу (sic) и великомуу царю въсея вели-кія Русія Ивану Василіевичу в лѣто 1564. септемвріа мца 18.

24. Правила церковная в лист, содержитъ в собѣ. 1—15. Правила Апостол-ская. 16—121. О седми Соборахъ вселенскихъ 122—140. Св. Василя Вел. посланіе к Ам-

*) Кирилл II. буѣ Митроп. Киев. и всея Руси 1250—1282. Соборъ сей буѣ Киевѣ 1274. —

**) Сіѣ закони даѣ Св. Владимір Вел. Ки. Ки-евскій — зривнай Карамзина Ист. рос. рос. Т. I. Примѣч. стор. 200 и Rakowieckiego Praw-
da Ruska Tom. I. str. 117.

филохію и Діодору. 141—161. Заповѣди Устиніана Царя. 162—166. Избраніе от за-кона Богомъ даннаго Мойсееви. — 167—198. Толкованіе бож. служби — о св. апостол-стѣй церквѣ — о соединеніи и проч. 199. Посланія Патріарховъ и Епископ, 207. Ска-заніе 12 Апостолъ о Латинѣхъ и о опрѣсноцѣхъ. 245. О ересѣхъ всѣхъ. — 270—286. Въпросы и отвѣти о брацѣхъ беззаконнимъ — 5 ли-ствъ. Сказаніе главамъ содержащимъ ся всей книзѣ.

При декотрихъ книгахъ находятся при-мѣтки и уваги Високоученнаго Іеромонаха Модеста Гриневецкаго — котрі колись в ширшій росправѣ помѣстити гадаю. —

Ярославъ Готовацкій.

РУСКОЕ ВЕСЬМЕ описаное через І. Лозьнь-
ского в Перемишли — в типографіи вла-
дичній гр. кат. 1835.

Велика и всехвальна була гадка писа-
теля сего дѣла, згорнути ладканя, при-
вести їх в лад, и приложити к ним опис
обрядів весѣльных народа руского. Путру-
диў-ся писатель не мало, заким їх з по-
меж народа, з вѣчноѣ казаў-бись нетямки
двиг, також з других писателѣв винаў и
всякую пѣснь на ея питомим постановиў
мѣстци. *) Лишь жальковати-ся, що ще и
половини всѣх обрядів и пѣсень по всей Ру-
си спѣваемых не зібраў — лишь доганочка,
що не ветрѣчаем в сей книжцѣ того, чо-
го ждали, и чо-го при зберцѣ народних
пѣсень не льза забувати. — К чему-би нам
придались зберки народних, перед всѣма
обрядових пѣсень, з якого станица нам ся

*) Шкода, що П. Л. не госноуау-ся многоцѣни-
им дѣлом Г. Дмитра Бантиш-Каменского:
Исторія Малой Россіи, — Моск. 1830. —
Часть. III.

присмотрувати на них и самся присмотрю-
ваў, як давні тиѣ пѣсни и обряди, и про
що доси не зветочѣли и не пере-го монѣли,
котрі передвѣдѣли а котрі ницѣшні, яка
в них всѣх разом мисль; що там дѣют
князь, княгинѣ, бояри. хоругви, коровай,
кудерне деревце в ним, золотокуючі ко-
вальчики, що косу розсковуют, едамашки,
паволока, посаг, хлѣб и сѣль, козаки, ску-
пиви, и много енчого; — на останок о
цапѣвѣ и складѣ пѣсень весѣльных, чим
відличають-ся від думок, чабарашок, шу-
мок, коломийок, и енчих пѣсень руских?
— о сем всѣм нѣ слѣду; писатель бѣля
того тозлегонька незнакомо перемчаў, або
моўчки цѣло мимолишиў. — Язык и пра-
вопись в сесѣм хорошим дѣлѣ, (не мовлю
в пѣснях) перший мало а вторая цѣло,
не рускі. Велично красні дѣви (ладканя);
прибраў влахмате не насѣке переплѣў крас-
ні пахнючі цвѣти терниноў и бодлаками,
нарядиў чужі мисли и слока нагинками
рускими, и поставиў на їх причолку ди-
вогляди Księdz, największy, seudzia rasno,
starościny, choronzy, źridio, и аще дуже мно-
го енчих, що истинного Русина ужесают.

Наибільшою обманою, ба неспроцен-
ним грѣхом в сем дѣлѣ е, що писатель
відвегши Азбуку питому рускую, приняў
букви лядькіѣ, котрі цѣло не пристають

ж нашому языкови.*) Чи годит-ся безчестити святицю? чи годит-ся потручати ногою сивенького старця, що ся нами від молодости нашої опѣкувау, заступау від бури, хорониу перед жегущим огнем, придаржувау душу в тлѣнім тѣлѣ? Чи годит-ся відвергати Азбуку святого Кирилла любомудрця високоумного, многоученного, що ся так добре вдивиу в язык славянскій, що бистрим соколовим оком проймиу го на вскрізь, що сильним думającym духом обняу всѣ голоси величного звенящего языка Славян, а знаючи добре, що ѣх нѣ греческими нѣ римскими буквами не льза писати, яу-ся подати нам су кромѣ знаки, писменні сотворити Азбуку народно-славянську, и звѣу дѣло піднебесное, с котрим кромѣ греческой и латиньской нѣ одна травопись з помеж тая многа языків рїмнѣ придержати нездужат? — Лишиу-ся тот подарок сего великого мужа святым найчестїйшим, найдорожчим спадком, котрого нам всѣ завидуют, котрий нас перед веським прославляє свѣтом, до кото-

*) Глянь народолюбивий читателю: Odpowied na zdanie o wprowadzeniu Abecadja polskiego do pismienictwa ruskiego (Г. Левѣцкого) w Przemyślu 1835. — Азбука і Abecadto — (Uwagi nad rozprawą) O wprowadzeniu Abecadja polskiego do pismienictwa ruskiego — тамже 1836. —

рого наші дѣди цѣлим сердцьом прилѣгали, неугасимою милостию обнимали, вѣчнодбающим оком стерегли, и питомими грудьми заступали. — И чиж можно було иначе? Азбука святого кирилла була нам небесною, незборимою твердою перед довершенним зидѣньом, була найкрѣплѣсчим стоуном, несхолибимою скалою, на котрій Русь святая через тїлько столѣтей люто печалена, крепко стояла. — Е то дѣва райская звѣздострійна озорена добродѣйною силою, що нас теплим солоденьким дохом овѣвуе; еѣ то чудне дѣло, що ми доси **РУСИДАМИ!** —

Обсяг сей книжочки.

	стор.
Передслівє	III.
Пѣснѣ народні.	
Передговор к народн. пѣсням . . .	IX.
I. Думи и Думки	21
II. Обрядові пѣснѣ	
А. Колядки.	36
Б. Гагілки	42
В. Ладкани	45
Складаня.	
Згадка	61
Погоня	65
Два вѣночки	68
Роспука	70
Беснѣвка	71
Мадей	72
Туга за милою	76
Сумрак вечерний	78
Жулин и калина, казка	79
Олена, казка	89
Переводи.	
а. Пѣснѣ народні сербскі:	
Дѣвчина а риба	103
Дѣвчина до рожи	104
Пуста дѣвчина	—

Дѣвчина лице миюча	105
Ангелчині ворота	106
Знатель	—
Три тузѣ	107
Смерть милих	108
б. Из корольовѣрской рукописи:	
Китиця	109
Олѣнь	110
Лишена	111
Зазуля	112
Старина:	
Передговор к Старинѣ	115
Пѣснѣ зо староѣ рукописи	117
Розмеже Острова и Дроховичѣ, з образцем	121
Вѣдомость о рукописах Слав. и руск. прижицѣ Монас. св. Вас. у Львовѣ	122
Мисль о руским весѣлю описаним через Лозѣньского	130

~~7217~~
7217

6485.

и 22054

103. ...
 106. ...
 — ...
 107. ...
 108. ...
 109. ...
 110. ...
 111. ...
 112. ...
 113. ...
 114. ...
 115. ...
 117. ...
 121. ...
 122. ...
 123. ...
 124. ...

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

